

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Kolkopisno ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak tretjek. Naročnina letna 60 Din za trossredno 30 Din. Članek sekcije J. U. U. plačajo list v skladu s. Oglasi po ceniku in dogovoru, dvoak posebe. Pošt. štev. 11.153. Telefon 3112

ČUVAJMO JUGOSLAVIJO!

Naše delo

Zgodovinski dnevi, ki so nam bili usojeni, da jih preživimo, so za nami. Če se danes ozremo nekoliko nazaj in si priključimo v spomin tiste ure, ko smo otrdeli od pričakovanja, kaj se bo zgodilo, nam misel zastane in se dolgo ne more ganiti. Strah, ki si ga v prvih trenutkih ni nihče mogel pravilno razložiti, še danes ni popolnoma splahnel. V nas vseh se je nekaj zamajalo in neprijeten občutek negotovosti bi lahko imel mnoge zle posledice. In če se vprašamo, odkod prav za prav ta strah, si moramo odkrito priznati, da je bil samo posledica negotovosti, nesamostojnosti, pomanjkanja samozavesti. Rezultati prizadevanja od strani onih, ki so s svojim delom na vseh področjih sodgovorni pred ljudstvom, niso bili taki, da bi bili vsi gotovi in svesti si, da je tisto delo, ki so ga vršili, toliko zaleglo in imelo tak uspeh, da bi jim v najkritičnejšem trenutku vzgalo zavest, da je vse, kar je bilo zgrajenega tako trdno, da lahko kljubuje vsaki zahrbtni sili. Bili pa so nekateri, ki jih je nesrečni dogodek sicer močno zadel v živo in napolnil srce s obtožbo nad krivico, toda istočasno je tudi bruhnilo iz njih: žrtev poštenega, pridnega in vestnega dela je najboljši dokaz in obramba na vsa početja, s katerimi si iščejo najrazličnejši elementi zadoščenja najrazličnejšim instinktom.

Po vsej državi se je kakor blisk raznesla kraljeva oporoka. Šla je od človeka do človeka in mu bila na uho z vso svojo resničnostjo. Danes čujete besede v zadnji hribovski koči in v najzakotnejši mestni gostilni. S to mislijo hočem izraziti dvoje mogočih stvari: Ali je res zavest dela in skupnosti postala tako močna, da je prodrla v najbolj oddaljene sledove ljudskega življenja, ali pa je vse to samo zunanja oblika, brez vsebine in resničnosti? Dotaknem naj se teh misli v toliko, v kolikor zadevajo učiteljstvo.

Naše učiteljstvo je sprejelo kraljevo oporoko z odprtim srcem. Vprašam pa naj samo eno: Ali ni bila vsebina edinih dveh besed oporoke, učiteljstvu že od vsega začetka v krvi? Kaj pa se pravi čuvati Jugoslavijo? — Nihče ne more zanikati, da se pravi to, delati — ljudstvom za ljudstvo. Učitelj je bil tisti, ki je stopil najtesneje ob stran našega človeka z iskreno besedo in voljo, da mu pomaga. Učitelj je bil tisti njegov tovariš, ki mu je učil in vzgajal otroke. In v doglednem času mu je z obojimi že vcepil v dušo toliko, da je stopil preko praga domače hiše z glavo pokonci. Učitelj mu je gladil besedo, da je misel jasno izrazil, učitelj mu je odpiral knjigo kulture in ga opozarjal na pota racionalizacije. Učitelj je bil tisti izobraženec, ki je sedel z njim za isto mizo in jedel z njim iz iste skledice. Učitelj je bil tisti gospod, ki mu ni nikoli ukazoval.

Po vsem tem lahko rečemo, da je učitelj tisti človek, ki se je najbolj vrstel v naše ljudstvo, ki ga najbolje razume in je zato tudi najboljši tolače njegovih težav in bridkosti. In danes, ko to že lahko z gotovostjo ugotovimo, bi bil že zadnji čas, da se tega zave tudi tisti, ki do tega še ni prišel. Da pa bi bilo učiteljevo delo med ljudstvom čim močnejše, čim bolj resnično in samozavestno,

je pa treba za to spoznavanja, ki ga mnogi tako lahko puste ob strani vsled preobilice malenkostnih reči, ki se mu vsiljujejo vsak dan znova. Treba je spoznanja, da bo rodilo uspeh. Samo odkrito, nezahrbtno delo, da mora biti učiteljevo delo sila, ki hoče vemer kvišku, ki hoče vedno dalje in vedno globlje; da mora biti učiteljevo delo volja, ki ruši in prestavlja gore, gradi mostove in vodi hudournikom pot, da mora biti učiteljevo delo tista moč, ki je večna kakor skala, kakor pod, kakor hrast, ki kljubuje viharju in času. Učiteljevo delo naj bo tisto upanje, ki vedno znova oploja svet z življenjem, ki napaja obupana in izgubljena srca s tolažbo in mirom, da v tistem pričakovanju ustvarjajo in vendarle dočakajo in dosežejo. Človeka naj podpira in dviguje, prenavlja in izpopolnjuje ter vodi do spoznanja. Učiteljevo delo naj vodi ljubezen; brez nje bi bilo vse ničevno. Vse učiteljevo delo naj ima en sam smoter: pomagati ljudstvu kvišku, pomagati na noge predvsem v gospodarskem in kulturnem pravcu.

S takim spoznavanjem se bomo vedno jasneje zavedali sebe in svojega življenja, z delom pa se nam bodo odpirale poti še vedno dalje, naprej, v vse polno bogastvo življenja. Šaj je res, da danes močno občutimo, kako je razklan in neurejen naš človek v svoji notranosti, kako pozablja svet in sebe, da bi se rešil dela in skrbi, kako zatipa včasih kakor slepec za stezo, ki naj ga popelje domov. In prav radi tega, ker to vemo, nam stopa vedno jasneje pred oči naš človek, tak, kakršen je v svojem bistvu in vedno znova si ustvarjamo in izpopolnjujemo v svojih dušah našega človeka, kakršen bi moral biti. In prav to je tista velika sila, prav to nam daje tisto nezlomljivo voljo, vstrajati, delati. Vedno je pred nami duševni obraz našega človeka v vsej lepoti in čudovitosti, vedno jasnejše razumevamo, kako je naš človek vezan na svoja polja, hišo in živino. Vsak učitelj mora biti bogat za spoznanje, da je vsaka drobtina zemlje in vsaka beseda jezika del naše duše, zato jo čuvajmo!

Učitelj je nesvoboden pri svojem delu v toliko, v kolikor je slabič. Učitelj, ki je deležen ljudskega zaupanja, ni zaprt v molitev in filozofijo, marveč stoji sredi sveta, kaže kje je leva, kje desna, pomaga, svetuje, tolaži in kriči. Živeti je treba, ker ljudstvo hoče predvsem življenja. Treba je optimizma, divjega optimizma. Vsakogar, ki se je približal našemu ljudstvu radi mode, ga bo samo izločilo. S tem spoznavanjem je prodrlo v učiteljske vrste novo življenje. S to pesmijo učiteljevega dela se je okrepila volja. Učiteljev resnični poklic, ni poklic, v katerem bi živel križem rok brez dela. To spoznanje naj bi bili tisti žebli, s katerimi naj bi bila pribita oporoka kralja, človeka ki se je predobro zavedal, da pomeni gospodarstvo in kulturno zdrava naša vas najboljšje jamstvo, da bo mladi državi omogočen čim trdnejši obstoj in napredek.

Za tako delo, ki ga lahko vrši samo učitelj kot resničen človek, pa mora biti močan in trden; močan pod svojo streho organizacije in trden v svoji stanovski zavesti. O tem pa še — v smislu večne oporoke. V-č.

Nedeljko Divac:

Organizacija naše prosvete

(Nadaljevanje.)

V člankih, priobčenih v »Glasniku Jugoslovenskega profesorskega društva« sem obrazložil stanje naših srednjih šol v primeri s srednjimi šolami v mnogih drugih državah Evrope. Ta moja raziskavanja so dovedla do rezultata, da smo po številu srednjih šol na slabšem, nego katerikoli druga država Evrope, izvzemši Španijo in Portugalsko. Tu hočem navesti rezultate teh raziskavanj radi dovršenosti naloge, ki jo moram rešiti s tem referatom. Tako se je moglo ugotoviti, da ima Velika Britanija sorazmerno s številom prebivalstva 3 krat več šol, nego mi, Češkoslovaška 2.2 krat, Poljska 2.5 krat, Rumunija 2 krat. Isto velja za Nemčijo in Avstrijo, nato za Bolgarijo, Grčijo, Švico in Estonijo. Pa tudi ostale, v tem referatu neomenjene države zapadne Evrope, izkazujejo v sorazmerju s številom prebivalstva, večje število srednjih šol, nego naša država. Radi tega se ni smelo mogli načuditi onemu delu naše javnosti, kakor tudi mnogim političnim osebnostim naše države, ki so neprestano govorili, da smo država z največjim številom srednjih šol. Še nam je v živem spominu, da je nekaj takega trdil leta 1932, v narodni skupščini neki poslanec, ki je bil tudi večkrat minister. Seveda je on to trdil zaradi dejstva, ker je bilo potreba sprejeti sklep o ukinitvi srednjih šol in je bilo potrebno navesti stvarne razloge pred širšo javnostjo. Vse se lahko naredi, če je potrebno, lahko se ukinejo tudi šole, samo nestvarnih razlogov naj se ne uporablja.

Na isti način, kot srednjim šolam, posvečam pažnjo tudi osnovnim šolam. To so šole,

ki jih vsi priznajo za nujne. Proti tem ni k sreči še nihče nastopil in najbrže tudi ne bo. Razvijale so se te šole na sledeči način. Leta 1919./20. jih je bilo 5974, leta 1925./26. jih je bilo že 7316, a 1930./31. leta 8002, a leta 1831./32. jih je bilo že 8114. Njihovo število se je povečalo od leta 1919./20. do leta 1932. za 2140. To je vsekakor zelo velik napredek. Ampak v številu 8114 so zapopadene tudi višje narodne šole, na katere odpade 2605 šol. Vsled tega ostane le 5512 osnovnih šol. To sorazmerje se mora dopolniti tudi z navajanjem števila učencev, ki se je razvijalo takole: leta 1919./20. je bilo 800.864 učencev, leta 1925./26. jih je bilo 682.016, a leta 1930./31. je bilo 1.184.505 učencev (in to 687 tisoč 415 učencev in 497.090 učenek). Da je število učencev v letu 1925./26. padlo za 118 tisoč 848 napram številu iz leta 1919./20., je predvsem v zvezi s svetovno vojno, ker so bili ti otroci iz leta 1917.—1918., ko so porodi močno padli. Ze leta 1932. je naraslo število osnovnošolskih učencev na 1.244.800.

Iz teh podatkov se jasno razvidi, da je naše osnovno šolstvo zelo napredovalo in to v številu šol, kakor tudi v številu učencev, a vendar se iz tega ne da sklepati, da je naše osnovno šolstvo že doseglo ono stopnjo svojega razvoja, ki bi nas mogla zadovoljiti. To nikakor ne. Predvsem vemo, da imamo še mnogo krajev, kjer ni osnovne šole. Ravno tako imamo še vedno znatno število otrok, ki ne obiskujejo osnovne šole, dasiravno so po zakonu obvezani. Radi tega imamo tudi precejšnje število nepismenih, posebno med ženskami. Koliko otrok ne obiskuje pravo-

Poklonitev učiteljstva iz dravske banovine na grobu blagopokojnega kralja Aleksandra I. Zedinitelja

Učiteljstvu dravske banovine!

Jugoslovansko učiteljsko združenje — sekcija za dravsko banovino — ekskurzijski odsek, javlja, da priredi v dneh 7., 8. in 9. decembra skupno potovanje na Topolo in Oplenac, da se pokloni svojemu blagopokojnemu Viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju. — Cena za vožnjo po železnici in z avtobusom tja in nazaj znaša 180 Din.

Zadnje počivališče viteškega kralja

PROGRAM:

Odpotovalj bomo 7. decembra zv. s posebnim vlakom iz Ljubljane. Vlak se bo ustavil med potjo samo v Zidanem mostu, Brežicah in Zagrebu. V Beograd bomo prispeli 8. decembra zjutraj. Ta dan je namenjen za

časno ali sploh nikako šolo, o tem se iz naše statistike ni moglo dobiti potrebnih podatkov, ker je ta stvar še nedogmata.

S primerjanjem bi se vendarle dobil nek približen rezultat t. j. ako primerjamo osnovne šole in število učencev pri nas s številom drugih narodov.

Ze prej smo navedli, da je imela naša država 1932. leta 8114 osnovnih šol in da je bilo število učencev v teh 1.245.000; tu je vračunanih tudi 108.000 učencev višjih narodnih šol (ako se te odbije, ostane 1.137.000 za osn. šole). Ako sedaj to primerjamo s stanjem v Nemčiji, tedaj dobimo sledeče rezultate: Nemčija ima 58.763 osnovnih šol z 9.024.486 učenci. Nemčija ima približno 64.000.000 prebivalcev, a mi okoli 14.000.000. V primeri s tem ima Nemčija približno 4.7 krat več prebivalcev in približno 8 krat več učencev v osnovnih šolah. Prirastek otrok v Nemčiji ni večji, nego je prirastek otrok v naši državi. Ako je temu tako, tedaj je gotovo, da znaten del naših otrok, ki so dorastli za osnovno šolo, iste ne poseča.

Kot drugi primer vzemimo Bolgarijo. Ta ima državnih in privatnih osnovnih šol približno 5418 in v njih 543.000 učencev. Število prebivalstva v Bolgariji znaša približno 5 milijonov 800.000, a pri nas približno 14.000.000, iz česar sledi, da ima naša država približno 2.4 krat več prebivalcev. V Bolgariji je bilo leta 1932. okoli 543.982 učencev iz česar se lahko povzame, da je število učencev v naših osnovnih šolah za 2.1 krat večje nego v Bolgariji, a iz tega se vidi, da imamo sorazmerno s številom prebivalstva manj učencev v osn. šolah, nego Bolgarija. Razlika v prirastku otrok ne igra v tem pogledu nikake vloge, nego le naš, slabše razviti sistem osnovnih šol. In če se lahko opraviči dejstvo, da zaostajamo za Nemčijo, se ne da opravičiti dejstvo, da zaostajamo za Bolgarijo, ker je ona novejša država in se nahaja v težjih finančnih razmerah, nego naša država!

To primerjanje stanja osnovnih šol pri nas in drugih državah naj spopolnim še z nekaterimi primeri. Tako je tudi Madjarska v pogledu osnovnih šol močnejša od naše države. Madjarska ima približno 8.700.000 prebivalcev, a mi približno 14.000.000 kar pomenja, da imamo 1.62 krat več prebivalcev. Ampak Madjarska je imela 1930. leta 908.395 učencev osnovnih šol, a mi smo jih imeli 1.087.000 v osnovnih in višjih narodnih šolah, kar pomenja, da smo za 1.19 krat močnejši v številu učencev osnovnih šol, a v številu prebivalstva 1.62 krat. Torej sorazmerno s prebivalstvom smo v številu učencev osnovnih šol slabejši tudi od Madjarske.

Ako se na isti način primerjamo z Italijo, dobimo naslednje rezultate: Italija ima približno 3 krat več prebivalstva nego naša država in okoli 4.28 krat več učencev osnovnih šol. Primerjanje s Češkoslovaško dovede do rezultata, da ima Češkoslovaška 1.03 več

ogled prestolice in njenih znamenitosti. V noči od 8. na 9. prenočimo v Beogradu. 9. zjutraj se odpeljemo do Mladenovca, odkoder bo sledil prevoz z avtobusi do Topole. Od tu gremo na Oplenac, ki je oddaljen ca 10 minut, kjer bo skupna poklonitev. Popoldne se na isti način vrnemo do Mladenovca, odkjer odpotujemo direktno v Ljubljano, kamor bomo prispeli v ponedeljek 10. decembra v jutranjih urah.

Kdor se bo udeležil potovanja, naj takoj pošlje 180 Din na naslov: Jugoslovansko učiteljsko združenje — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6. I. — Kdor se bo poslužil položnice št. 11.153 naj napiše na srednji del besede »Oplenac«. — Obenem naj tudi sporoči, ali potrebuje prenočišče. Navede naj točno ime, priimek poklic in naslov. Prijav brez plačila se ne bo upoštevalo. Priglasenec naj ne pozabi napisati na kateri žel, postaji, zgoraj navedeni bo vstopil.

Merodajne oblasti smo naprosili za dovoljenje odsotnosti in dopusta. Čas odhoda iz posameznih postaj bo še javljen. Navodila glede cenah in snažnih prenočišč bodo dobili udeleženci v vlaku (cena ca 10 Din).

Vsak prijavitelj bo dobil pravočasno navodila in legitimacijo. Čas priglasitve je do 1. decembra.

Potovanje je organizirano tako, da se ga bodo lahko udeležili z istimi ugodnostmi poleg učiteljev narodnih šol tudi učitelji meščanskih šol in profesorji srednjih šol, njih sorodniki in prijatelji.

prebivalstva in 1.65 več učencev osnovnih šol. Vsi ti primeri, ki sem jih tu navedel govore jasno in nesporno, da tudi organizacija naše osnovne šole zaostaja občutno za organizacijami tega šolstva v drugih državah Evrope. Število takih primerov bi mogli znatno pomnožiti. Ampak to ni potrebno, ker že navedeno zadostno kaže na občutno slabost našega osnovnega šolstva in opominja na proučevanje tega in na potrebno delo, da se stanje zboljša. Osnovno šolstvo mora zadostiti najvažnejši potrebi, t. j. da niti eden otrok, ne deček ne deklica, ne ostane brez osnovnošolskega pouka. A po sedanjem stanju to ni slučaj.

Tudi ni brez pomena poudariti povprečno število učencev, ki odpade na posameznega učitelja pri nas in pri drugih državah. Ako računamo stanje iz l. 1930. je tedaj odpadlo pri nas na enega učitelja približno 48 učencev, na Madjarskem 47, v Rumuniji 45, v Bolgariji 36, v Avstriji 26. Ze leta 1930./31. se je pri nas dvignilo število učencev na enega učitelja na 51. Iz tega je razvidno, da imajo pri nas učitelji mnogo večje število učencev, nego v katerikoli drugi državi Evrope. Iz tega sledi, nezavisno od vseh drugih okolnosti, da je poučevanje v naših osnovnih šolah mnogo težje, nego kjerkoli drugje. Ako bi prišlo pri nas povprečno 45 učencev (-nk) na enega učitelja kot je to v Rumuniji, tedaj bi morali imeti za 1.184.505 učencev, kolikor jih je bilo v letu 1930./31., vsega 26.322 učiteljev (-ic), a mi smo jih imeli le 22.803, kar povzroča razliko od 3519. Iz tega sledi, da bi se moglo namestiti vse učitelje, ki še čakajo na namestitve. S tem bi osnovni pouk postal mnogo lažji in bi se vršil tudi mnogo uspešnejše.

Razpravljati hočem še o neki posebni strani naše prosvetne organizacije. Znano je, da se dandanes v nobeni evropski državi narodna prosveta ne omejuje na štiri razrede osnovne šole, nego, da vsak otrok bodisi deček ali deklica nadaljuje šolo še 4 leta; torej traja šolanje najmanj 8 let. Temu nadaljnjemu šolanju služijo v večini držav srednje šole, po največ pa višje narodne in meščanske šole. Pouk je navadno v prvih letih enoten, a v nadaljnjih se pouk prilagodi raznim praktičnim smerem: kmetijskemu, obrtno industrijskemu, trgovskemu in drugim. To velja posebno za višje narodne in meščanske šole. Gimnazije in realke so namenjene višjemu šolanju, vendar usposablja pouk v teh šolah učence za lažje napredovanje in uspeh v vseh praktičnih poklicih.

Splošno šolanje vsakega otroka mora trajati 8 let. To se tudi izvaja že skoro v vseh državah zapadne Evrope. Šolanje se začne s 7. letom in konča s 14. Pri nas ni zakona, ki predpisuje obvezno šolanje do dovršenega 14. leta, pač pa je z zakonom o zaščiti delavcev (§ 20) prepovedano zaposliti otroke izpod 14. leta v gospodarskih podjetjih. Razu-

me se, da je zakonodajalec to prepoved predpisal v prepričanju, da se morajo otroci šolati do 14. leta. Tu se je hotelo doseči dvoje: prvič onemogočiti uporabljanje otrok za težka fizična dela prej, nego se telesno v zadostni meri ne okrepijo, drugič, da dobijo otroci tudi zadostno duhovno podlago, da bi potem mogli tudi gospodarska dela mnogo lažje vršiti in dosežati večje uspehe.

Poglejmo kako izgleda stvar v praksi. Po statističnih podatkih iz leta 1932, je znašalo število v četrti razred osnovne šole vpisanih učencev 235.627. Koliko od teh ni moglo dovršiti četrtega razreda, nam ni znano. Ako vzamemo 20%, tedaj ostane še vedno 188.502 učenca, ki so si pridobili pogoje za prestop v višjo narodno šolo, meščansko šolo ali kako srednjo šolo.

V prihodnjem letu se je vpisalo v prvi razred višjih narodnih šol, meščanskih in srednjih šol le 98.783 učencev iz česar se lahko sklepa, da je najmanj 89.719 otrok iz tega leta ostalo samo s štirimi razredi osnovne šole. Kaj so počeli ti otroci? Stopiti kot vajenci v kako obrt niso mogli, ker je po zakonu o zaščiti delavcev prepovedano pred 14. letom delati v gospodarskih podjetjih, a ko so dovršili 4. razred osnovne šole, niso mogli imeti več nego 12 let. Po vsem tem ostaja približno 50% otrok z najnižjo in za današnje razmere skrajno nezadostno šolsko izobrazbo.

Pri vsem tem nastaja novo vprašanje in to je: kaj delajo ti otroci do dovršitve 14. leta? V kolikor so to vaški otroci, ostajajo do-

ma in pomagajo pri domačem gospodarstvu; to vsaj v socialnem pogledu nekoliko oblažuje težko. Ako so pa otroci delavcev in drugih siromašnih staršev, tedaj zapadejo v brezposelnost ali pa morajo predčasno na delo in se s tem pregreše proti pozitivnemu zakonu, in ker gre do predčasno, to je dokler niso niti telesno niti duševno dovolj razviti, na delo, pa lahko zelo kvarno vpliva na njihov duševni razvoj.

S prezgodnjim vstopom otrok v gospodarska podjetja, nastaja za današnje razmere še posebna specifično škodljiva družvena posledica. Pomnožuje se armada delavcev, ki potiskajo starejše delavce iz delavnic, kar povzroča še težje družvene razmere.

Iz teh razlogov je na aneškem delavska vlada že leta 1926. izdelala zakonski načrt, da se šolanje otrok podaljša najmanj do dovršenega 16. leta in se na zahodu vedno bolj tudi v drugih državah pojavlja zahteva, da se splošno obvezno šolanje podaljša do dovršenega 16. leta. To prihaja odtod, ker se opaža, da odkar je nastopila gospodarska kriza, uporabljajo podjetja pri delu čedalje bolj otroke, a zrele delavce odpuščajo. Neka angleška statistika izkazuje za mladino pod 18. leti naslednje odstotke brezposelnih: od 14 letnih dečkov 17,9%, od deklic 21,9%, od 15 letnih dečkov 9,6%, deklic 11,9%, od 16 letnih fantov 25,2%, deklet 24,8%; od 17 letnih fantov 47,3%, deklet 41,4%. Iz tega izhaja, da so 15 letni otroci najbolj zaposleni, a 17 letni najmanjše. Ne bi bilo brezpomeno, če bi se tudi pri nas izvršila slična statistika. (Dalje prih.)

smerem, rekel bi, v novem šolskem obratu. Stvorila je svojo dolžnost. Umakniti se mora novim stremeljem. Treba je vendar odločno povedati tudi iz merodajnega mesta, da se uvede obvezno povesd Fleretova »Naša prva knjiga«, ki je zaenkrat naša najboljša učna knjiga za elementarni razred.

Iz prakse bi še svetovalo, da se naj, razen pri ogledovanju in pri obravnavi slik v »Moji prvi knjigi«, kolikor mogoče malo uporabi knjiga, vsaj prva dva do tri mesece. Shranimo jih v šoli, ker jih otroci doma prehitro zdelajo. Priporočljivo bi bilo, da naroči vsaka šola vsaj Fromovo veliko stavnico, prav za prav le črke, ki so posebej umišljene za izvajanje čitanja po novi metodi. S to stavnico, ki si jo lahko naredi vsaka šola tudi sama oz. jo more naročiti tudi pri Učiteljski tiskarni, moremo izvesti zelo potrebne vaje v sestavljanju in v čitanju besed in stavkov iz stvarnega pouka, ki postaja s tem bolj živahen.

Upam, da do ostrejšje borbe med Fleretisti in Widristi ne bo prišlo več in bomo odločno stopili na novo pot za napredek naše šole. A. K.

Poročilo

blagajne Jugoslovenskega učiteljskega združenja — Beograd.

I. Za vence položen na oder Viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju so darovala učit. društva: Kozje 50 Din, Brčko-Milna 47 Din, Kamnik 131 Din, Mlavsko-Petrovac Požarevački 43 Din, Ruma 100 Din, Ormož 60 Din, Gornji Grad-Rečica 42 Din, Mostar 100 Din, Travina 29 Din, Brežice-Kapele-Dobova 103 Din, Učitelji osnovne šole »Kraljeviča Andreja« v Zemunu 10 Din, skupaj 715 Din. Prej objavljeno 1641 Din, skupaj 2356 Din.

II. Za Socialni fond Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja so dali: Osnovna šola »Kraljice Marije« v Zemunu — zbirka učiteljev in otrok šole 1000 Din. Prej objavljeno 4015 Din. Skupaj 5015 Din.

Opomba. Blagajna objavlja samo one darove in vloge, ki so vplačane. Učiteljska društva prosimo, da čim prej pošljejo nabrane zneske po ček. račun št. 53.051

Splošne vesti

STALEŽ ŠOLSTVA IN UČITELJSTVA V DRAVSKI BANOVINI.

Banovinska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani je založila priročno urejen »Stalež šolstva in učiteljskega ter kulturnih ustanov v dravski banovini«, ki ga niso pogrešali le šolniki, temveč vsi, ki imajo količkanj stika in poslovnih zvez s šolo in občino. Zadnji stalež, ki je bil izšel l. 1928, je bil že povsem odslužil ker so se medtem razmere na šolah skorodaj povsod v veliki meri izpremenile.

Novi stalež je praktično urejen. Razdeljen v poglavja po kategorijah šol, našteva vse učne osebe na posameznih šolah ter označuje pogoje za sprejem v šolo in opombe glede možnosti nadaljnje strokovne izobrazbe absolventov posameznih šol.

Najobširnejši je del, ki obravnava narodno šolo. Razdeljen je po srezih. Pri krajih je navedena nadmorska višina, število prebivalcev, leto ustanovitve šole, oddaljenost od železniške postaje, možnosti zvez, obstoječe gospodarsko-prosvetne ustanove, imena in osebni podatki učiteljskega ter imena predsednikov občin in župnikov tako, da je iz staleža razvidna tudi kulturna višina posameznih šolskih občin.

Seznam šol in osebni imenik omogočata hitrejšo orientacijo.

Stalež obsega 308 strani in stane 68 Din. Ta praktični in podrobni pregled šolstva in učnih oseb bo neobhodna priročna knjiga vsaki šoli, trgovskemu podjetjem in občinskim uradom. Dokler traja zaloga — ki je omejena — sprejema naročila »Banovinska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani«.

Šolska upraviteljstva in krajevni šolski odbori, ki ste najbolj zainteresirani, naročite »Stalež« čim prej, ker zaloga ni velika.

Modno suktnjo

iz kvalitetnega dubla, prvovrstno izdelano, v gladkih in diagonalnih vzorcih — kupite za

Din 590,- pri **FRAN LUKIČ** STRITARJEVA ULICA Velika izbira!

— V petek 21. decembra bo v šolskem radiu oddaja »O božičnih narodnih običajih in šegah.« Prosimo tovariše, ki poznajo dobro

Fleretovo ali Widrovo berilo

Članek sem prav za prav bil že napisal v začetku šolskega leta. Ko sem nato slišal, da je Widrova »Prva čitanka« že pošla, sem ga, kot nevažnega, pridržal. V zadnjem Tovarišu pa čitam, da se je nekje pri slučajnostih sklenilo, poprositi Učiteljsko tiskarno, da založi v novi, četudi skrčeni nakladi Widrovo »Prvo čitanko«. Besedi četudi in skrčeni sem podčrtal jaz. Najbrž nisem bil edini, ki sem se temu čudil. Zdi se mi torej vseeno potreben glas iz množice. Vzrok, da ljudje nimajo denarja za nove čitanke, ko so še nekateri stare v zalogi, ne upravičuje take želje po obnovi Widrove čitanke. Moje mnenje je — seveda ne dajem poudarka na moje — da je proti stremeljem nove šole, ki vendar ni kaprica kakoga prenapetega šolnika, ampak zahteva našega časa, utemeljena po najboljših dušeslovcih, vzgojeslovcih in metodikih, ako vedno in vedno zahajamo na stare tere, namesto da korakamo vstric z današnjo dobo. Ne le tesno ob strani, ampak spredaj bi morala hoditi šola. Seveda je razumljivo, da je po shojeni cesti lažje stopati nego po navno nasuti. Smo pač tudi ljudje in zaradi tega ravno tako vdani komodnostim i. dr. lastnostim, ki so vselej ovira slehernemu napredu. Toda, da bi zdajle še naprej hodili po ovinkastih poteh, ko imamo novo bližnjico, je vsekakor nerazumljivo. Razen tega se je pisatelj »Naše prve knjige« in ilustrator tako zelo potrudil, upoštevajoč pedagoško-didaktično znanstveno utemeljitev pri svoji na novo uvedeni metodi ob sestavi knjige za elementarni razred, da bi bilo omalovaževanje njegovega truda za razvoj naše slovenske šole, če bi pričeli uvajati Widrovo ali Majcenovo čitanko. V »Popotniku«, »Slovenskem Učitelju« in v »Tovarišu« so že mnogo pisali o Fleretovi čitanki, zanjo in proti njej. Pustimo nedostatke! Kadar bo kdo napisal vseh nedostatkov prosto učno knjigo, potem tako smemo reči: zbogom napredek! Boljše knjige pa bodo še vedno pisali. In vsak, razen onih, ki jim publikacije Slovenske šolske matice leže nerazrezane in neprebrane po policah in

naši pedagoški listi še v ovojih, mora priznati, da je Fleretova knjiga boljša, ker je princip, po katerem je sestavljena, izšel iz prilagoditve našemu otroku, dočim so čitanke starejših metod otroka prezrle. Nekaj pa je pri teh novih čitankah, da se namreč mora učitelj elementarnega razreda bolj živeti v otroka in v delo, ter sili učitelja k večji iznajdljivosti.

Ugovori kakor: Starši ne bodo zadovoljni! Ves pouk se z uvedbo te čitanke predrugačil! To je igračkanje! Tako čitanko lahko uporablja mestna šola s 25 elementarci, ne pa na kmetih z 80 učenci! Ob koncu leta ne bodo znali pisati! Če uvedem to čitanko, ne garantiram za uspeh! — bodo zginjili kakor led po soncu, ki ga, razigranega in smehljajočega, prinese pouk po Fleretovi čitanki. Vsaj potrdi se lahko vsak — Čarati pa seve tudi po njej ne moremo. Lastno vzvičljanje v to metodo, podprto z izkustvi Pibrovčevimi v knjigi »Osnovni razred«, Bregantovim »Elementarni razred«, morda še z Langer-Legrinovo knjigo »Handbuch für den Anfangsunterricht I. in II. Band« ter poleg tozadevnih člankov v naših listih še Fleretovo »Navodilo k vaši prvi knjigi«, bo prineslo najlepše uspehe.

Starejši učitelji-praktiki elementarnega razreda, kateri že odhajajo v penzijo, so potrdili da je bilo ne le otrokom, ampak njim samim poučevanje po Fleretovi čitanki veselo doživetje. Omenili so nieno lepo izvedeno koncentracijo, ki lajša in obogati stvarni pouk, enostavno in naravno podajanje, pri katerem moremo uporabljati polno cenjenih tiskanih in naprej do velike in male pisane črke. Torej nikaka apokalipsa, ampak vse silno preprosto, iz risanja v pisanje.

O vsem tem pri Widrovi čitanki ne moremo reči. S tem pa ni izrečena obsodba nad Widrovo čitanko. Bilo bi to absurdno in neaktivo. Toda izživela se je, ne ustreza več

prihodu je ustanovil »Bralno društvo«, pomežeje je ustanovil, oziroma bil soustanovitelj »Ciril-Methodove podružnice« (l. 1910.), društva »Sokola« (1919.), »Čebelarke podružnice« (l. 1919.), in »Sadjarske in vrtnarske podružnice« (1926. l.). Od ustanovitve je bil podstarosta »Sokola«, predsednik »Sadjarske in vrtnarske podružnice« ter »Čebelarke podružnice«. 20 let je bil knjigovodja pri »Mirnski zadruzi« in »Kmetijski podružnici«, ki še danes slavi kot največja in najdelavnejša v banovini. Dolgo vrsto let je upravljal tudi blagajniške posle v graščini Rakovnik. Poleg vsega tega izvensolskega dela je bil skozi vsa leta odličan učitelj in vzgojitelj, vzoren predstojnik podrejenemu učiteljsstvu ter iskren tovariš.

V našem srezu je bil 39 let in ni ga bilo zborovanja, da bi on ne predaval, ali se oglašal k besedi. Še po svoji upokojitvi 1926. l. se je večkrat oglašal, če ne osebno pa pismeno ter podajal upoštevanja vredna navodila in nasvete. Učiteljsko društvo ga je imenovalo za častnega člana, višje šolske oblasti pa so mu v znak priznanja na kulturno-prosvetnem polju podelile devetero pohval, od Nj. Veličanstva kralja Aleksandra I. Zedinitelja pa je prejel visoko odlikovanje reda sv. Save.

Dragi tovariš! Kaj Ti pa bomo mi poklonili, ki smo od Tvojega plodnostnega, požrtvovalnega delovanja uživali največ sadov? Tu pri odprtem grobu prosimo Vsemogočnega, da Te On poplača, ko mi ne moremo; od nas pa prejmi zagotovilo, da se bomo hvaležno spominjali Tvojih lepih del in navodil, se po njih ravnali v blagor in prospeh mladine in naroda in za ugled šole ter stanu.

Ko se od Tebe poslavljamo, se poslavljamo od Tebe Tvoj ožji družinski krog, blaga gošpa od svojega ljubljenelega soproga, dragi sinovi od svojega skrbnega očeta, tovariši od svojega vodje, učenci od vzglednega, odličnega svojega učitelja in vzgojitelja, Sokoli od svojega vzornega brata! Sprejmi spoštovani prijatelj, vodnik in tovariš srčno zahvalo za ves Tvoj trud in delo ter poslednji prijatelj-

ski, bratski in tovariški pozdrav: Zdravo — Z Bogom!

Pošivaj v miru! Naj Ti bo domača zemlja, ki si jo rahljal z vso ljubeznijo, lahka. Naj Ti šume vrhovi sadnih dreves po naših vrtovih, ki si jih gojil z vso ljubeznijo, vedno uspravanko in trosijo leto za letom cvetje na Tvojo gomilo.

Praški učitelji na koncertni turneji po Holandskem

Pevski zbor naših praških tovarišev je gotovo najbolj elitna pevška družina ne samo Evrope, temveč vsega sveta. Za nje ne velja znani izrek »Inter arma silent musae« ali kakor bi ga prinesel v naše današnje prilike: »Križa davi umetnost, umetnike in ovira njih polet.« V dokaz, da so naši praški tovariši-pevci izvezli iz okvira tega pravila, dokazuje njih pestra družvena kronika. V lanskem »Učiteljskem tovarišu« sem seznanil naše bralce z njihovo uspešno koncertno turnejo po vroči Španiji. Prepotovali so jo točno po programu kljub temu, da so nam v istem času novinarske agencije poročale o burnih španskih puntih in štrajkih, ki so pretresali to vročo deželo. Našim Pražanom pa niso delali kljub razbeljenim domačim zadevam nikoder in nikjer nikakih neprilik, temveč so gostje z močjo svoje pesmi krotili nemirne duhove in so se obloženi s kopico lavorik vrnili kakor zmagovalci v domovino.

Prav te dni pa potujejo naši češkoslovaški drugi spet po Evropi in sicer to pot po Holandski. Praški učiteljski pevci so članom našega UPZ v najprijaznejšem spominu iz časov ko so naši tovariši prepotovali njih bratsko republiko na prvi in edini inozemski pevski turneji. Vsi se spominjajo še od takrat ljubeznivih tovarišev zlasti markantne umetniške osebnosti njih dirigenta tov. Metoda Doležala, predsednika zbora šol, upravitelja tov. Jindřicha Stupko, tajnika tov. Fra-

na Kořineka in druge, ki so se najljubeznivejše potrudili, da so bili dnevi, preživeti v Prazi, taki, kakor so možni le med brati. Do potankosti so znali pripraviti ves program za naše udobno bivanje. Takrat smo občudovali njihovo dovršeno organizacijo. Na vse in vsakogar so mislili. V znak bratske zahvale je naš UPZ imenoval bratski pevski zbor in njihove glavne funkcionarje za častne člane našega UPZ.

Sposobnost zborovega vodstva pa je prišla do veljave tudi te dni, ko so praški učitelji prestopili spet vnovič meje domovine ter se napotili v daljno Holandsko.

S Holandsko vežejo Čehoslovake že zdavnaj kulturne vezi. Tam je preživel del svojega življenja eden prvih in največjih šolskih reformatorjev Jan Amos Komensky. Praške učitelje je povabil h gostovanju predsednik holandske učiteljske organizacije de Vries, ki se je mudil v zadnjih velikih šolskih počitnicah v Prazi na mednarodnem učiteljskem kongresu, kjer je zastopal nizozensko učiteljsko. Mimogrede omenjam, da se je letošnjega praškega mednarodnega učiteljskega kongresa udeležil kot delegat JUU in predstavniki jugoslovenskega učiteljskega tov. Metod Kumelj, tajnik naše banovinske sekcije JUU, kar je v naši kroniki prvi primer, da je zastopal jugoslovensko učiteljsko delegat izven centrale in celo iz dravske banovine. Praški kongres pa se je vršil še pred beogradskega glavno skupščino.

Iz poročil, ki jih je dostavljala praškim listom stalni novinarski ataše zbora, posemam o krasnih umetniških uspehih, ki jih žanjejo praški učitelji po Holandiji. Casopisi so polni pohval, pevce obsipavajo povsod s cvetjem, vse holandske časopise govori o njih in o CSR, ki ima take simove, da osvajajo s pesmijo in s svojo umetnostjo srca vsega sveta. In v CSR so hvaležni svojim učiteljem za te upehe, saj vedo, da ima taka posrečena koncertna turneja več uspeha kakor ducat diplomatskih prizadevanj in potov.

† Šolski ravnatelj Aleksander Lunaček

Luč sveta je zagledal 8. decembra 1864. v Travniku pri Loškem potoku. Osnovno šolo je posejal v Idriji, gimnazijo v Kočevju, učiteljske v Ljubljani. Komaj 20 let star, je postal učitelj. Prvo njegovo mesto je bilo v Srednji vasi v Bohinju. Tu je bil 3 leta. Vse svoje moči je posvetil učiteljskemu stanu. Globoko se je zavedal, da ni delo učitelja samo med šolskimi stenami, ampak v narodu po vseh razpoložljivih močeh na kulturno-prosvetnem in gospodarskem polju.

Nato je bil premeščen na Trebelno, kjer je služboval 9 let. Tu se je tudi poročil l. 1889. Razširil je lepo slovensko pesem in bil desna roka tedanjemu predsedniku občine. Trebeljani se ga še danes hvaležno spominjajo.

Leta 1896. je nastopil svoje tretje in zadnje službeno mesto v Št. Rupertu, kjer je bil upravitelj šole celih 30 let. Kmalu po svojem

me se, da je zakonodajalec to prepoved predpisal v prepričanju, da se morajo otroci šolati do 14. leta. Tu se je hotelo doseči dvoje: prvič onemogočiti uporabljanje otrok za težka fizična dela prej, nego se telesno v zadostni meri ne okrepijo, drugič, da dobijo otroci tudi zadostno duhovno podlago, da bi potem mogli tudi gospodarska dela mnogo lažje vršiti in dosežati večje uspehe.

Poglejmo kako izgleda stvar v praksi. Po statističnih podatkih iz leta 1932, je znašalo število v četrti razred osnovne šole vpisanih učencev 235.627. Koliko od teh ni moglo dovršiti četrtega razreda, nam ni znano. Ako vzamemo 20%, tedaj ostane še vedno 188.502 učenca, ki so si pridobili pogoje za prestop v višjo narodno šolo, meščansko šolo ali kako srednjo šolo.

V prihodnjem letu se je vpisalo v prvi razred višjih narodnih šol, meščanskih in srednjih šol le 98.783 učencev iz česar se lahko sklepa, da je najmanj 89.719 otrok iz tega leta ostalo samo s štirimi razredi osnovne šole. Kaj so počeli ti otroci? Stopiti kot vajenci v kako obrt niso mogli, ker je po zakonu o zaščiti delavcev prepovedano pred 14. letom delati v gospodarskih podjetjih, a ko so dovršili 4. razred osnovne šole, niso mogli imeti več nego 12 let. Po vsem tem ostaja približno 50% otrok z najnižjo in za današnje razmere skrajno nezadostno šolsko izobrazbo.

Pri vsem tem nastaja novo vprašanje in to je: kaj delajo ti otroci do dovrčitve 14. leta? V kolikor so to vaški otroci, ostajajo do-

ma in pomagajo pri domačem gospodarstvu; to vsaj v socialnem pogledu nekoliko oblažuje težko. Ako so pa otroci delavcev in drugih siromašnih staršev, tedaj zapadejo v brezposelnost ali pa morajo predčasno na delo in se s tem pregreše proti pozitivnemu zakonu, in ker gre do predčasno, to je dokler niso niti telesno niti duševno dovolj razviti, na delo, pa lahko zelo kvarno vpliva na njihov duševni razvoj.

S prezgodnjim vstopom otrok v gospodarska podjetja, nastaja za današnje razmere še posebna specifično škodljiva društvena posledica. Pomnožuje se armada delavcev, ki potiskajo starejše delavce iz delavnic, kar povzroča še težje društvene razmere.

Iz teh razlogov je na aneškem delavska vlada že leta 1926. izdelala zakonski načrt, da se šolanje otrok podaljša najmanj do dovršenega 16. leta in se na zahodu vedno bolj tudi v drugih državah pojavlja zahteva, da se splošno obvezno šolanje podaljša do dovršenega 16. leta. To prihaja odtod, ker se opaža, da odkar je nastopila gospodarska kriza, uporabljajo podjetja pri delu čedalje bolj otroke, a zrele delavce odpuščajo. Neka angleška statistika izkazuje za mladino pod 18. leti naslednje odstotke brezposelnih: od 14 letnih dečkov 17,9%, od deklic 21,9%, od 15 letnih dečkov 9,6%, deklic 11,9%, od 16 letnih fantov 25,2%, deklet 24,8%; od 17 letnih fantov 47,3%, deklet 41,4%. Iz tega izhaja, da so 15 letni otroci najbolj zaposleni, a 17 letni najmanjše. Ne bi bilo brezpomeno, če bi se tudi pri nas izvršila slična statistika. (Dalje prih.)

smerem, rekel bi, v novem šolskem obratu. Storila je svojo dolžnost. Umakniti se mora novim stremeljem. Treba je vendar odločno povedati tudi iz merodajnega mesta, da se uvede obvezno povsed Fleretova »Naša prva knjiga«, ki je zaenkrat naša najboljša učna knjiga za elementarni razred.

Iz prakse bi še svetovalo, da se naj, razen pri ogledovanju in pri obravnavi slik v »Moji prvi knjigi«, kolikor mogoče malo uporabi knjiga, vsaj prva dva do tri mesece. Shranimo jih v šoli, ker jih otroci doma prehitro zdelajo. Priporočljivo bi bilo, da naroči vsaka šola vsaj Fromovo veliko stavnico, prav za prav le črke, ki so posebej umišljene za izvajanje čitanja po novi metodi. S to stavnico, ki si jo lahko naredi vsaka šola tudi sama oz. jo more naročiti tudi pri Učiteljski tiskarni, moremo izvesti zelo potrebne vaje v sestavljanju in v čitanju besed in stavkov iz stvarnega pouka, ki postaja s tem bolj živahen.

Upam, da do ostrejšje borbe med Fleretisti in Widristi ne bo prišlo več in bomo odločno stopili na novo pot za napredek naše šole. A. K.

Poročilo

blagajne Jugoslovenskega učiteljskega združenja — Beograd.

I. Za vence položen na oder Viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju so darovala učit. društva: Kozje 50 Din, Brčko-Milna 47 Din, Kamnik 131 Din, Mlavsko-Petrovac Požarevački 43 Din, Ruma 100 Din, Ormož 60 Din, Gornji Grad-Rečica 42 Din, Mostar 100 Din, Travina 29 Din, Brežice-Kapele-Dobova 103 Din, Učitelji osnovne šole »Kraljeviča Andreja« v Zemunu 10 Din, skupaj 715 Din. Prej objavljeno 1641 Din, skupaj 2356 Din.

II. Za Socialni fond Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja so dali: Osnovna šola »Kraljevič Marije« v Zemunu — zbirka učiteljev in otrok šole 1000 Din. Prej objavljeno 4015 Din. Skupaj 5015 Din.

Opomba. Blagajna objavlja samo one darove in vloge, ki so vplačane. Učiteljska društva prosimo, da čim prej pošljejo nabrane zneske po ček. račun št. 53.051

Splošne vesti

STALEŽ ŠOLSTVA IN UČITELJSTVA V DRAVSKI BANOVINI.

Banovinska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani je založila priročno urejen »Stalež šolstva in učiteljskega ter kulturnih ustanov v dravski banovini«, ki ga niso pogrešali le šolniki, temveč vsi, ki imajo količkanj stika in poslovnih zvez s šolo in občino. Zadnji stalež, ki je bil izšel l. 1928, je bil že povsem odslužil ker so se medtem razmere na šolah skorodaj povsod v veliki meri izpremenile.

Novi stalež je praktično urejen. Razdeljen v poglavja po kategorijah šol, našteva vse učne osebe na posameznih šolah ter označuje pogoje za sprejem v šolo in opombe glede možnosti nadaljnje strokovne izobrazbe absolventov posameznih šol.

Najobširnejši je del, ki obravnava narodno šolo. Razdeljen je po srezih. Pri krajih je navedena nadmorska višina, število prebivalcev, leto ustanovitve šole, oddaljenost od železniške postaje, možnosti zvez, obstoječe gospodarsko-prosvetne ustanove, imena in osebni podatki učiteljskega ter imena predsednikov občin in župnikov tako, da je iz staleža razvidna tudi kulturna višina posameznih šolskih občin.

Seznam šol in osebni imenik omogočata hitrejšo orientacijo.

Stalež obsega 308 strani in stane 68 Din. Ta praktični in podrobni pregled šolstva in učnih oseb bo neobhodna priročna knjiga vsaki šoli, trgovskemu podjetjem in občinskim uradom. Dokler traja zaloga — ki je omejena — sprejema naročila »Banovinska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani«.

Šolska upraviteljstva in krajevni šolski odbori, ki ste najbolj zainteresirani, naročite »Stalež« čim prej, ker zaloga ni velika.

Modno suktnjo

iz kvalitetnega dubla, prvovrstno izdelano, v gladkih in diagonalnih vzorcih — kupite za

Din 590,- pri **FRAN LUKIČ** STRITARJEVA ULICA Velika izbira!

— V petek 21. decembra bo v šolskem radiu oddaja »O božičnih narodnih običajih in šegah.« Prosimo tovariše, ki poznajo dobro

Fleretovo ali Widrovo berilo

Članek sem prav za prav bil že napisal v začetku šolskega leta. Ko sem nato slišal, da je Widrova »Prva čitanka« že pošla, sem ga, kot nevažnega, pridržal. V zadnjem Tovarišu pa čitam, da se je nekje pri slučajnostih sklenilo, poprositi Učiteljsko tiskarno, da založi v novi, četudi skrčeni nakladi Widrovo »Prvo čitanko«. Besedi četudi in skrčeni sem podčrtal jaz. Najbrž nisem bil edini, ki sem se temu čudil. Zdi se mi torej vseeno potreben glas iz množice. Vzrok, da ljudje nimajo denarja za nove čitanke, ko so še nekateri stare v zalogi, ne upravičuje take želje po obnovi Widrove čitanke. Moje mnenje je — seveda ne dajem poudarka na moje — da je proti stremeljenjem nove šole, ki vendar ni kaprica kakoga prenapetega šolnika, ampak zahteva našega časa, utemeljena po najboljših dušeslovcih, vzgojeslovcih in metodikih, ako vedno in vedno zahajamo na stare tere, namesto da korakamo vstric z današnjo dobo. Ne le tesno ob strani, ampak spredaj bi morala hoditi šola. Seveda je razumljivo, da je po shojeni cesti lažje stopati nego po navno nasuti. Smo pač tudi ljudje in zaradi tega ravno tako vdani komodnostim i. dr. lastnostim, ki so vselej ovira slehernemu napredu. Toda, da bi zdajle še naprej hodili po ovinkastih poteh, ko imamo novo bližnjico, je vsekakor nerazumljivo. Razen tega se je pisatelj »Naše prve knjige« in ilustrator tako zelo potrudil, upoštevajoč pedagoško-didaktično znanstveno utemeljitev pri svoji na novo uvedeni metodi ob sestavi knjige za elementarni razred, da bi bilo omalovaževanje njegovega truda za razvoj naše slovenske šole, če bi pričeli uvajati Widrovo ali Majcenovo čitanko. V »Popotniku«, »Slovenskem Učitelju« in v »Tovarišu« so že mnogo pisali o Fleretovi čitanki, zanjo in proti njej. Pustimo nedostatke! Kadar bo kdo napisal vseh nedostatkov pristočno učno knjigo, potem tako smemo reči: zbogom napredek! Boljše knjige pa bodo še vedno pisali. In vsak, razen onih, ki jim publikacije Slovenske šolske matice leže nerazrezane in neprebrane po policah in

naši pedagoški listi še v ovojih, mora priznati, da je Fleretova knjiga boljša, ker je princip, po katerem je sestavljena, izšel iz prilagoditve našemu otroku, dočim so čitanke starejših metod otroka prezrle. Nekaj pa je pri teh novih čitankah, da se namreč mora učitelj elementarnega razreda bolj živeti v otroka in v delo, ter sili učitelja k večji iznajdljivosti.

Ugovori kakor: Starši ne bodo zadovoljni! Ves pouk se z uvedbo te čitanke preduragačil! To je igračkanje! Tako čitanko lahko uporablja mestna šola s 25 elementarci, ne pa na kmetih z 80 učenci! Ob koncu leta ne bodo znali pisati! Če uvedem to čitanko, ne garantiram za uspeh! — bodo zginjili kakor led po soncu, ki ga, razigranega in smehljajočega, prinese pouk po Fleretovi čitanki. Vsaj potrdi se lahko vsak — Čarati pa seve tudi po njej ne moremo. Lastno vzvičljanje v to metodo, podprto z izkustvi Pibrovčevimi v knjigi »Osnovni razred«, Bregantovim »Elementarni razred«, morda še z Langer-Legrinovo knjigo »Handbuch für den Anfangsunterricht I. in II. Band« ter poleg tozadevnih člankov v naših listih še Fleretovo »Navodilo k vaši prvi knjigi«, bo prineslo najlepše uspehe.

Starejši učitelji-praktiki elementarnega razreda, kateri že odhajajo v penzijo, so potrdili da je bilo ne le otrokom, ampak njim samim poučevanje po Fleretovi čitanki veselo doživetje. Omenili so nieno lepo izvedeno koncentracijo, ki lajša in obogati stvarni pouk, enostavno in naravno podajanje, pri katerem moremo uporabljati polno cenjenih tiskanih in naprej do velike in male pisane črke. Torej nikaka apokalipsa, ampak vse silno preprosto, iz risanja v pisanje.

O vsem tem pri Widrovi čitanki ne moremo reči. S tem pa ni izrečena obsodba nad Widrovo čitanko. Bilo bi to absurdno in neaktivo. Toda izživela se je, ne ustreza več

prihodu je ustanovil »Bralno društvo«, pomežeje je ustanovil, oziroma bil soustanovitelj »Ciril-Methodove podružnice« (l. 1910.), društva »Sokola« (1919.), »Čebelarke podružnice« (l. 1919.), in »Sadjarske in vrtnarske podružnice« (1926. l.). Od ustanovitve je bil podstarosta »Sokola«, predsednik »Sadjarske in vrtnarske podružnice« ter »Čebelarke podružnice«. 20 let je bil knjigovodja pri »Mirnski zadruzi« in »Kmetijski podružnici«, ki še danes slavi kot največja in najdelavnejša v banovini. Dolgo vrsto let je upravljal tudi blagajniške posle v graščini Rakovnik. Poleg vsega tega izvensolskega dela je bil skozi vsa leta odličan učitelj in vzgojitelj, vzoren predstojnik podrejenemu učiteljsstvu ter iskren tovariš.

V našem srezu je bil 39 let in ni ga bilo zborovanja, da bi on ne predaval, ali se oglašil k besedi. Še po svoji upokojitvi 1926. l. se je večkrat oglašil, če ne osebno pa pismeno ter podajal upoštevanja vredna navodila in nasvete. Učiteljsko društvo ga je imenovalo za častnega člana, višje šolske oblasti pa so mu v znak priznanja na kulturno-prosvetnem polju podelile devetero pohval, od Nj. Veličanstva kralja Aleksandra I. Zedinitelja pa je prejel visoko odlikovanje reda sv. Save.

Dragi tovariš! Kaj Ti pa bomo mi poklonili, ki smo od Tvojega plodnostnega, požrtvovalnega delovanja uživali največ sadov? Tu pri odprtem grobu prosimo Vsemogočnega, da Te On poplača, ko mi ne moremo; od nas pa prejmi zagotovilo, da se bomo hvaležno spominjali Tvojih lepih del in navodil, se po njih ravnali v blagor in prosper mladine in naroda in za ugled šole ter stanu.

Ko se od Tebe poslavljamo, se poslavljamo od Tebe Tvoj ožji družinski krog, blaga gošpa od svojega ljubljenelega soproga, dragi sinovi od svojega skrbnega očeta, tovariši od svojega vodje, učenci od vzglednega, odličnega svojega učitelja in vzgojitelja, Sokoli od svojega vzornega brata! Sprejmi spoštovani prijatelj, vodnik in tovariš srčno zahvalo za ves Tvoj trud in delo ter poslednji prijatelj-

ski, bratski in tovariški pozdrav: Zdravo — Z Bogom!

Pošivaj v miru! Naj Ti bo domača zemlja, ki si jo rahljal z vso ljubeznijo, lahka. Naj Ti šume vrhovi sadnih dreves po naših vrtovih, ki si jih gojil z vso ljubeznijo, vedno uspravanko in trosijo leto za letom cvetje na Tvojo gomilo.

Praški učitelji na koncertni turneji po Holandskem

Pevski zbor naših praških tovarišev je gotovo najbolj elitna pevška družina ne samo Evrope, temveč vsega sveta. Za nje ne velja znani izrek »Inter arma silent musae« ali kakor bi ga prinesel v naše današnje prilike: »Križa davi umetnost, umetnike in ovira njih polet.« V dokaz, da so naši praški tovariši-pevci izvezti iz okvira tega pravila, dokazuje njih pestra društvena kronika. V lanskem »Učiteljskem tovarišu« sem seznanil naše bralce z njihovo uspešno koncertno turnejo po vroči Španiji. Prepotovali so jo točno po programu kljub temu, da so nam v istem času novinarske agencije poročale o burnih španskih puntih in štrajkih, ki so pretresali to vročo deželo. Našim Pražanom pa niso delali kljub razbeljenim domačim zadevam nikoder in nikjer nikakih neprilik, temveč so gostje z močjo svoje pesmi krotili nemirne duhove in so se obloženi s kopico lavorik vrnili kakor zmagovalci v domovino.

Prav te dni pa potujejo naši češkoslovaški drugi spet po Evropi in sicer to pot po Holandski. Praški učiteljski pevci so članom našega UPZ v najprijaznejšem spominu iz časov ko so naši tovariši prepotovali njih bratsko republiko na prvi in edini inozemski pevski turneji. Vsi se spominjajo še od takrat ljubeznivih tovarišev zlasti markantne umetniške osebnosti njih dirigenta tov. Metoda Doležala, predsednika zbora šol, upravitelja tov. Jindřicha Stupko, tajnika tov. Fra-

na Kořineka in druge, ki so se najljubeznivejše potrudili, da so bili dnevi, preživeti v Pragi, taki, kakor so možni le med brati. Do potankosti so znali pripraviti ves program za naše udobno bivanje. Takrat smo občudovali njihovo dovršeno organizacijo. Na vse in vsakogar so mislili. V znak bratske zahvale je naš UPZ imenoval bratski pevski zbor in njihove glavne funkcionarje za častne člane našega UPZ.

Sposobnost zborovega vodstva pa je prišla do veljave tudi te dni, ko so praški učitelji prestopili spet vnovič meje domovine ter se napotili v daljno Holandsko.

S Holandsko vežejo Čehoslovake že zdavnaj kulturne vezi. Tam je preživel del svojega življenja eden prvih in največjih šolskih reformatorjev Jan Amos Komensky. Praške učitelje je povabil h gostovanju predsednik holandske učiteljske organizacije de Vries, ki se je mudil v zadnjih velikih šolskih počitnicah v Pragi na mednarodnem učiteljskem kongresu, kjer je zastopal nizozensko učiteljsvo. Mimogrede omenjam, da se je letošnjega praškega mednarodnega učiteljskega kongresa udeležil kot delegat JUU in predstavniki jugoslovenskega učiteljskega tov. Metod Kumelj, tajnik naše banovinske sekcije JUU, kar je v naši kroniki prvi primer, da je zastopal jugoslovensko učiteljsvo delegat izven centrale in celo iz dravske banovine. Praški kongres pa se je vršil še pred beogradskega glavno skupščino.

Iz poročil, ki jih je dostavljala praškim listom stalni novinarski ataše zbora, posemam o krasnih umetniških uspehih, ki jih žanjejo praški učitelji po Holandiji. Casopisi so polni pohval, pevce obsipavajo povsod s cvetjem, vse holandske časopise govori o njih in o CSR, ki ima take simove, da osvajajo s pesmijo in s svojo umetnostjo srca vsega sveta. In v CSR so hvaležni svojim učiteljem za te upehe, saj vedo, da ima taka posrečena koncertna turneja več uspeha kakor ducat diplomatskih prizadevanj in potov.

† Šolski ravnatelj Aleksander Lunaček

Luč sveta je zagledal 8. decembra 1864. v Travniku pri Loškem potoku. Osnovno šolo je posejal v Idriji, gimnazijo v Kočevju, učiteljske v Ljubljani. Komaj 20 let star, je postal učitelj. Prvo njegovo mesto je bilo v Srednji vasi v Bohinju. Tu je bil 3 leta. Vse svoje moči je posvetil učiteljskemu stanu. Globoko se je zavedal, da ni delo učitelja samo med šolskimi stenami, ampak v narodu po vseh razpoložljivih močeh na kulturno-prosvetnem in gospodarskem polju.

Nato je bil premeščen na Trebelno, kjer je služboval 9 let. Tu se je tudi poročil l. 1889. Razširil je lepo slovensko pesem in bil desna roka tedanjemu predsedniku občine. Trebeljani se ga še danes hvaležno spominjajo.

Leta 1896. je nastopil svoje tretje in zadnje službeno mesto v Št. Rupertu, kjer je bil upravitelj šole celih 30 let. Kmalu po svojem

— Hudo kaznovano opravljanje. V Zagrebu so nedavno pri sodišču prav hudo pristrijeli jezik neki upokojeni, 48 let stari uradnik. Obtožena je bila, ker je neko učiteljico naznanila prosvetnemu ministru, češ, da tej učiteljici ni mogoče zaupati otrok zaradi razuzdanega življenja, ker kroka in potem z mačkom prihaja v šolo. V prijavi je obtoženka ministru tudi pisala, da je bila učiteljica kar do desetih v restavraciji, nato je pa odšla pod roko z nekim starcem na njezovo stanovanje in pri njem tudi prenočila. Razuzdano učiteljico so baje tudi drugi videli, kako je v vlak sedela v naročju nekega dedca! Pri sodišču so pa obtoženi pokazali tudi več učiteljskih pisanih dopisnic z najbolj umazanimi obdolžitvami in obtožena je morala priznati, da je ta anonimna pisma ona naročila nekega svojemu znancu. Pri sodišču se je izkazalo, da je učiteljico obrekovala samo zato, ker učiteljica sedanjemu možu ni marala obtoženke vzeti za ženo. Ko je obtoženka izprevidela, da je s poroko učiteljice vse zastopje se je pa maščevala na tako podoben način, da jo je natočevala pri ministru. Obsojena je bila na 5 mesecev zavora in 600 Din globe in na vse advokatske stroške. (Po »Slovenskem Narodu«, št. 251.) — Take lekcije bi bilo potreba pogostokrat tudi pri nas, le žal da se opravljuje in denuncijanti ne podpisujejo.

— Kje naj dobi učitelj primerne razredne telovadne igre za zimo? Navadno je izdal priznani strokovnjak in poznavatelj šolske mladine Lavrenčič Ivan zbirko telovadnih iger in raznoterosti. Vsi so do sedaj z veseljem in odobravanjem pozdravili prepotrebno zbirko, katero mora imeti vsak učitelj kot pripomoček za telovadbo. V knjigi je 500 iger in raznoterosti, katere se lahko uporabljajo tudi v šolskih razredih. Igre so jasne in preste. Naroče se pri avtorju: Lavrenčič Ivan, Maribor, Smetanova 32, cena knjigi je 32 Din.

Osebnne zadeve

—i Prevedeni so 15. 7. 1934. iz pripravniške v IX. skupino učitelj(ce): Dežman Alojz iz Rajhenana (Koč), Vokač Valerija iz Zemanj (MS), Gorjanc Justina iz Apač (Ljut.), Krapš Josip iz Trebija (Šk. L.), Pišec Karel iz Sv. Primoža na Poh. (Drav.).

—i Napredovali so učitelj(ce) v VIII. skupino: Zajc Angela (15. 7. 1934.) iz Ambrusa (Nov. m.).

Učiteljski pravnik

—§ Učiteljske stanarine. Na seji podzupanske zveze, za srez Kranj, ki se je vršila dne 12. nov. t. l. je stavil tov. Lapajne med drugimi tudi nastopni predlog.

Učiteljske stanarine, kurivo in veroučne nagrade so breme občinskega gospodarstva, ki ne zadovoljujejo niti učiteljstva samega. To vprašanje je bilo rešeno na lanskem županskem zboru z resolucijo. Ker je učiteljstvo prav tako del občinskega prebivalstva, kakor ostali občani, ga županska zveza ne sme skušati kratkoma odkloniti, pač pa se mora to vprašanje rešiti v sporazumu z učiteljsko organizacijo, ki sama želi, da se tozadevne odločbe in obveznosti prenesejo na državo. Opozorjam samo na to, da učiteljstvo vzgaja bodoče občane in državljane, da je ono aktivno pri volitvah in pri občinskem gospodarstvu, kmetijsko strokovnem pouku, zaradi česar ni umestno, da se napram njemu

podvzema kakršnekoli korake, ki bi ga materialno oškodovali.

—§ Uradovanje se naj poenostavi. Za sprejem v državno službo je treba 3 prošnje s 24 prilogami, za upokojevanje navadno še več, itd. Spisi so tako obširni, da jih uradniki nimajo časa natanko pregledati in se lahko zgode neljube pomote tudi v popolnoma enostavnih, javnih zadevah. Ako se ne odmeri pravilno pokojnina, se mora pritožiti na državni svet; ako se nepravilno potrdi potni ali selitveni račun, mora iskati pomoči pri finančnem ministru, isto je če se nepravilno zaračunajo povišica, itd. Akt se vleče ne le mesece, tudi leta, narase v cel kup, podrejeni uradnik pa trpi škodo.

—§ Učitelji — kadrski rok. Pod tem naslovom je objavljen v Roč. katalogu na strani 171—172 odlok ministrstva prosvete ON br. 26.951 z dne 15. maja 1925., v katerem so navodila, kako je bilo postopati do 1. IV. 1931. ob priliki poziva na odslužitev kadskega roka in kaj je še danes napraviti, če je pozvanec odpuščen. Med drugim vsebuje ta odlok tudi določilo, da pripadajo prejemki do dneva, ko stopi učitelj v kadrsko službo. — Ako je bil učitelj pozvan v kadrsko službo 1. novembra je podal ostavko s 31. okt. bil s tem dnem razrešen in so mu pripadali prejemki do konca oktobra. Ako je bil pozvan drž. uslužbenec v kadrsko službo na dan 10. oktobra je moral biti razrešen drž. službe (sedaj mu prestane služba) z dnem 9. oktobra. — Po določilih poslednjega odstavka § 135. zakona o civ. uradnikih iz leta 1923. in § 112. ur. zakona iz leta 1931. pripadajo prejemki drž. uslužbencu do konca meseca, v katerem je uslužbenec razrešen. Točno do dneva vstopa v kadrsko službo bi pripadali prejemki le dnevniciarju, če ni drugače odredeno v pogodbi — dekreto.

Naša gospodarska organizacija

—g Samopomoč učiteljskih otrok je sprejela na seji dne 26. oktobra 22 novih zavarovancev. Število vseh zavarovancev znaša 261 in je dosegla s tem posmrtnina oz. odpravnina 2610 Din. Učitelji — starši — poslužite se vsi ugodnosti Samopomoči in prijavite v zavarovanje svoje otroke v starosti od 3 do 10 let.

—g Učiteljski obmorski dom v Omišlju. V zadnjih dneh meseca oktobra t. l. je društvena uprava razposlala položnice vsem tovarišem(-icam), ki so se prijavili za člane. Vsi ti še niso nakazali mesečnega obroka à 100 Din. Prosimo vljudno, da ne odlašate z nakazili. Čimprej prične nakazovati mesečne obroke, tem prej bo celotni delež vplačan, dom v Omišlju pa zgrajen in vam za letovanje pripravljen. — V teh dneh je uprava poslala na vse sreze dravske banovine (ali članu OD ali predsedniku sreskega, učiteljskega društva) po eno sliko obmorskega doma (sprednje lice) s prošnjo, da ž njo opozori na prvem društvenem zborovanju svoje tovariše(ice) ter jih povabi k vstopu v naše društvo. — Uprava je poslala v teh dneh znanim in priznanim gospodarskim delavcem v našem stanu povabila za priklasitev. — Vse omenjene vljudno prosimo, da store vse, kar bo zgradbo učiteljskega doma ob morju pospešilo in učvrstilo. To bo le vam vsem v korist, saj še vedno velja znani pregovor, da je zdravje največje bogastvo.

—g Učiteljski dom v Mariboru. Nadaljnji izkaz prispevka za »Maistrov kamen« (zadnjič pomotoma izostal): šole: Vuhred 20 Din, Sv. Lovrenc n. Dr. p. 20 Din, Sv. Rupert v Sl. gor. 30 Din, Donačka gora 30 Din, Virštanj 20

lji so bili sprejeti tudi v amsterdamski občinski hiši in na poslanstvu.

V nabito polni svečani dvorani največjega hotela Viktoria je zmagala Doležilova pevka družina tako sijajno, kakor še nobena druga. V premore, ko so razni predstavniki oblastev, učiteljske organizacije in zastopniki amsterdamskih pevskih združenj izrekli dragim gostom čestitke in jim izročali darila, pa je dosegel višek manifestacij prizor, ko so poklonili predstavnik P. S. P. U. prekrasno kristalno vazo amsterdamskemu knjigarnarju Henriu Doyenu, velikemu prijatelju češko-slovaškega naroda in učiteljskega stanu, ki je prevzel pokroviteljstvo nad koncertno turnejo in bo kot tak križ vse stroške te turneje. Za te velike dokaze izredne pozornosti je ob viharnih pozdravih pripel predstavnik republike CSR plemenitemu mecenu, red Bele-ga leva.

Ze ob teh nastopih so postali slovenski pevci osrednji predmet zanimanja vse kulturne Holandske in v takem prisrčnem vzdušju nadaljujejo svojo triumfalno pot. V mestu Alkmaru, kamor so dospeli na dan, ko mi je bilo prišlo v roke zadnje poročilo o njihovi turneji, jih je vzhicena publika pričakovala kljub dežju pred koncertnim domom in je zmagovalcem prirejela viharne ovacije še izpod dežnikov.

Nas Jugoslovane pa gotovo zanima tudi to sporočilo, da nišo naši bratje in tovariši v trenutkih velike sreče pozabili na jugoslovanski narod, ki tuguje ob mučniški smrti viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja, ter so se v ta namen zglasili na jugoslovanskem poslanstvu in so tam izrazili svoje globoko sožalje ob smrti kralja, ki je bil velik prijatelj pevcev in petja in pokrovitelj Jugoslovanske pevškega saveza.

Z uspehi naših praških tovarišev, ko s pesmijo osvajajo srca vsega sveta in kažejo veliko kulturno delo slovaškega učitelja, se radujemo tudi mi, jugoslovanski učitelji, ter jim izrekamo prisrčne tovariške čestitke.

Jože Zupancič.

Damske plašče

v odličnih kvalitetah in prvovrstnih krojih kupite od

Din 350- dalje pri **FRAN LUKIČ** STRITARJEVA ULICA Velika izbira!

Din, Pesnica 20 Din, Kotlje 20 Din, Žetale 50 Din, Tezno 70 Din; (na novo): Šmartno v Rož. dol. 16 Din, Središče 90 Din, Razvanje 25 Din, Puconci 40 Din, Sv. Lenart v Slov. gor. 35 Din, Brezno o. Dr. 10 Din. — Iskrena zahvala! — Doslej je za »Maistrov kamen« darovanih vsega skupaj 262375 Din.

Kožuh, blagajnik.

Učiteljska fiskarna

—t Komentar zakona o narodnih školama od 5. decembra 1929 godine sa izmenama i dopunama od 7. jula 1930 godine. Izradili Branišlav J. Todorović, pravni referent Min. prosvete i Adam M. Bogosavljević, sekretar Min. prosvete. Cena broš. 33 Din.

Oba pisca nam garantirata, da je komentar k šolskemu zakonu dovolj avtentična in dovolj jasna razlaga poedinih, morda še nejasnih členov. Dokler ne dobimo k šolskemu zakonu potrebnega poslovnika, nam pomaga k njegovemu pravilnemu tolmačenju edino ta komentar.

Knjižica ne sme manjkati na nobeni mizi šolskega upraviteljstva. Komentar ima na zalogi Knjižarna »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani in njena podružnica v Mariboru.

Podružnica Učiteljske knjigarne v Mariboru

se je preselila v palačo banovinske hranilnice

Mladinska matica

NASIM POVERJENIKOM

Prva številka »Našega roda« je pošla. Število naročnikov je že preseglo 20.000 in še vedno se priklasajo novi. Številko moramo ponatisniti, a do 20. t. m. moramo nujno vedeti za naklado. Zato prosimo cenj. poverjenike, da nam najkasneje do tega dne dopošljejo število dodatnih naročnikov za prvo številko. Skoro vsako leto je prva številka zmanjkala in zapozneli so ostali brez celotnega letnika »Našega roda«. Kar na slepo pa se tudi ne upamo tiskati prevelike naklade, ker bi imeli s tem nepotrebne stroške. Do 20. t. m. zato na delo! Poskušajmo doseči vsaj 22.000 naročnikov!

—mm Pod naslovom Vodilni slovenski književniki o blagopokojnem kralju je ponatisnilo »Jutro« z dne 30. oktobra Zupancičevo pesem iz »Našega roda«, ki je pisana v spomin na žalostne dni po marsejskem atentatu; omenja pa tudi Pregljevo »Naricalko« in prinaša kratak izvleček Gradnikovega »Pisma z onega sveta«. Prav tako je izšla Zupancičeva pesem iz Našega roda v ponatisku v »Zvonu«, kjer mu služi kot uvod z nadaljnjo pesem, ki je objavljena v isti številki.

—mm Na prošnje za podrobnejša pojasnila glede nagradnega tekmovanja za redne publikacije prinašamo naslednje informacije: 1. Predpisana tiskovna pola obsega 16 strani formata naših rednih publikacij v velikosti 16½ cm × 12½ cm.

2. Rokopis mora biti pisan samo na eno stran.

3. V predpisanem številu pol je všteti tudi prostor, ki ga zavzemajo ilustracije.

4. Ilustracije — razen za slikarice — prekrbijo lahko Mladinska matica sama.

5. Zmagovalcu pri nagradnem tekmovanju se izplača nagrada, ko podpisuje pogodbo in pristane na naše plačilne pogoje.

Druga številka »Našega roda« je v tisku in izide v nekaj dneh. Tudi ta številka je deloma posvečena blagopokojnemu kralju, prinaša dalje poročilo o pogrebnih svečanostih v Beogradu in bo imela tudi mnogo tozadevnih slik.

List izide v novi opremi. Nova naslovna stran je prava umetnina slikarja Ravnikarja in predstavlja žalost Jugoslavije ob težki izgubi. Ta naslovna stran je deloma taka, da se dá izrezati in postavljena v okvir bi bila lep okras učilnic in sob.

Tudi drugače je številka prav bogata.

Šolski radio

—r. VIII. teden. V torek 20. novembra bo predaval g. Emil Adamič »O početkih glasbe in njenem razvoju do danes«. Vsebinska predavanja je:

Iz raziskavanj življenja divjih ljudstev, ki prebivajo v težko dostopnih gozdovih Afrike in južne Amerike, iz njihovih običajev, njihovih glasbe zamoremo sklepati, da so tudi

naši prapredniki nekaj imeli enake navade, gojili enake priproste začetke glasbe. Iz tega glasbenega nagona se je rodila zavedna želja po glasbeni umetnosti. Iz najprostejših pesmi so naši predniki prišli do graditve raznih glasbil, proizvajali so glasbo že pri svojih božanskih obredih, pri raznih plesih, seveda še divje, kakor so bili sami. V nji pa je že bil red: določen ritem, določena melodija. Iz priproste glasbe vzhodnih narodov, ciganov, Kitajcev, Japoncev, Indijcev, Arabcev pridemo h glasbi kulturnih ljudstev starega veka, k Egipčanom, Judom, nato k Grkom in Rimljanom, ki so že imeli visoko razvito glasbo. Na teh temeljih je zgrajena glasba srednjega veka, v katerem razdobju se je gojila v prošlosti cerkvena glasba, spočetka eno — nato večaktna. Vsporedno s cerkveno je cvetela tudi svetna glasba, na raznih dvorih, a tudi med narodom. Novi vek je prinesel višek umetne glasbe, spojil instrumentalno glasbo s petjem, ustvaril velike glasbene oblike, dal umetniške velikane, ponese glasbo do poslednjih koč, iznašel čudovite glasbene naprave: gramofon, radio, tonski film itd. Dočim so gojili glasbo nekdanje srečni posamezniki, je postala danes last celokupnega človeštva. Brez nje si danes ne moremo misliti našega življenja. Postala je naš vsakdanji kruh.

V petek 23. novembra bo pokrajinska od-daja »Ljubljansko polje«; izvajajo učenke in učenci višje narodne šole Sv. Peter pri Ljubljani, vodi g. Zor Miroslav.

Razpored:

1. Zemljepisne, zgodovinske in narodopisne zanimivosti Ljubljanskega polja.
2. Pripovedke in pesmi Posavcev.
3. Po poti v Ljubljano (pogovori v dialektu).

V kmetijskem radiu bo v nedeljo 18. novembra ob 16. uri predaval g. inž. Wenko Boris: O perutinarstvu.

V nacionalnih urah bodo zvečer naslednja predavanja:

Nedelja 18. novembra ob 20. uri: Narodna odbrana.
Ponedeljek 19. novembra ob 19.10: Naša narodna prosveta.

Torek 20. novembra ob 19.10: Fran Miklošič (spisal rektor univerze g. Ramovš).
Sreda 21. novembra ob 19.10: Miljutin Bojič.

Četrtek 22. novembra ob 19.30: Naša moderna poezija.

Petek 23. novembra ob 19. uri: Maksimilijan Vrhovec in grob neznanega vojaka.

Sobota 24. novembra ob 19.20: Davorin Jenko in Stepan Mitrov Ljubiša.

Učiteljski pevski zbor JUU

—pev. Ravnokar minuli pevski tečaj je sijajno uspel. Udeležba je bila polnoštevilna. Pred pevskim tečajem se je vršila komemoracija za blagopokojnim viteškim kraljem Aleksandrom I. Zediniteljem. Razveseljivo je dejstvo, da so se vrnili v zbor nekateri stari člani, kakor tudi, da pristopa k zboru vedno več članov. Celokupno članstvo prosimo, da se točno udeleži tudi prihodnjega tečaja, ki se bo vršil v božičnih počitnicah. Natančen datum sledi. Odbor.

Stanovska organizacija JUU

Objave izvršnega odbora JUU

Socialni fond blagopokojnega kralja Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Z ozirom na veliko važnost tega sklada, ki je obenem tudi izraz velike pietete in važna socialna ustanova našega Udruženja, priporočamo in prosimo vsa ona sreska društva, ki v tem oziru še niso storila svoje dolžnosti, da jo store na prvem prihodnjem zboru in pošljejo znesek centrali.

Prispevkji za venec blagopokojnega Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Prosimo vsa sreska društva, ki še niso poslala svojega prispevka za venec, da to store čim preje. Prispevek znaša en dinar za vsakega člana. Denar je poslati po čeku, na katerem naj bo označeno »Prilog za venec«. Radi nujnosti ne čakajte na prispevke članov, marveč nakažite iz gotovine.

Novo članske izkaznice. Prispelo so in se pošiljajo vsem sekcijam. Vsako sresko društvo naj takoj naroči za svoje člane nove izkaznice, ker so stare prenehale biti veljavne. Cena 2 dinarja. Vsaka izkaznica ima na notranji strani mesto za fotografijo. Fotografijo žigosa na vogalu sresko učiteljsko društvo. Brez fotografije članska izkaznica ne velja.

Jugoslovanski učiteljski koledar 1935 s šolsko administracijo in šematizmom. Izšel bo konec tega koledarskega leta v založbi JUU. Prosimo vse uprave šol, da ga naroče v predprodaji s čekom, ki ga bodo prejeli obenem z naročilnico. Potrebno je, da ima vsak tovarišica ta koledar. Cena 10 dinarjev.

RAZPIS

Jugoslovanskemu učiteljskemu združenju, Kralja Milutina 66, Beograd, je potreben načrt za izdajo diplom svojim podpornikom in utemeljiteljem in načrt za izdelavo članskih znakov. Pozivajo se umetniki da pošljejo svoje načrte Udruženju do konca novembra tega leta. Za najboljša dela so razpisane tri nagrade: 2000, 1000 in 500 Din. Podrobne informacije na telefon 22.585 Beograd.

me se, da je zakonodajalec to prepoved predpisal v prepričanju, da se morajo otroci šolati do 14. leta. Tu se je hotelo doseči dvoje: prvič onemogočiti uporabljanje otrok za težka fizična dela prej, nego se telesno v zadostni meri ne okrepijo, drugič, da dobijo otroci tudi zadostno duhovno podlago, da bi potem mogli tudi gospodarska dela mnogo lažje vršiti in dosežati večje uspehe.

Poglejmo kako izgleda stvar v praksi. Po statističnih podatkih iz leta 1932, je znašalo število v četrti razred osnovne šole vpisanih učencev 235.627. Koliko od teh ni moglo dovršiti četrtega razreda, nam ni znano. Ako vzamemo 20%, tedaj ostane še vedno 188.502 učenca, ki so si pridobili pogoje za prestop v višjo narodno šolo, meščansko šolo ali kako srednjo šolo.

V prihodnjem letu se je vpisalo v prvi razred višjih narodnih šol, meščanskih in srednjih šol le 98.783 učencev iz česar se lahko sklepa, da je najmanj 89.719 otrok iz tega leta ostalo samo s štirimi razredi osnovne šole. Kaj so počeli ti otroci? Stopiti kot vajenci v kako obrt niso mogli, ker je po zakonu o zaščiti delavcev prepovedano pred 14. letom delati v gospodarskih podjetjih, a ko so dovršili 4. razred osnovne šole, niso mogli imeti več nego 12 let. Po vsem tem ostaja približno 50% otrok z najnižjo in za današnje razmere skrajno nezadostno šolsko izobrazbo.

Pri vsem tem nastaja novo vprašanje in to je: kaj delajo ti otroci do dovršitve 14. leta? V kolikor so to vaški otroci, ostajajo do-

ma in pomagajo pri domačem gospodarstvu; to vsaj v socialnem pogledu nekoliko olajšuje težko. Ako so pa otroci delavcev in drugih siromašnih staršev, tedaj zapadejo v brezposelnost ali pa morajo predčasno na delo in se s tem pregreše proti pozitivnemu zakonu, in ker grede predčasno, to je dokler niso niti telesno niti duševno dovolj razviti, na delo, pa lahko zelo kvarno vpliva na njihov duševni razvoj.

S prezgodnjim vstopom otrok v gospodarska podjetja, nastaja za današnje razmere še posebna specifično škodljiva družvena posledica. Pomnožuje se armada delavcev, ki potiskajo starejše delavce iz delavnic, kar povzroča še težje družvene razmere.

Iz teh razlogov je na aneškem delavska vlada že leta 1926. izdelala zakonski načrt, da se šolanje otrok podaljša najmanj do dovršenega 16. leta in se na zahodu vedno bolj tudi v drugih državah pojavlja zahteva, da se splošno obvezno šolanje podaljša do dovršenega 16. leta. To prihaja odtod, ker se opaža, da odkar je nastopila gospodarska kriza, uporabljajo podjetja pri delu čedalje bolj otroke, a zrele delavce odpuščajo. Neka angleška statistika izkazuje za mladino pod 18. leti naslednje odstotke brezposelnih: od 14 letnih dečkov 17,9%, od deklic 21,9%, od 15 letnih dečkov 9,6%, deklic 11,9%, od 16 letnih fantov 25,2%, deklet 24,8%; od 17 letnih fantov 47,3%, deklet 41,4%. Iz tega izhaja, da so 15 letni otroci najbolj zaposleni, a 17 letni najmanjše. Ne bi bilo brezpomeno, če bi se tudi pri nas izvršila slična statistika. (Dalje prih.)

smerem, rekel bi, v novem šolskem obratu. Storila je svojo dolžnost. Umakniti se mora novim stremeljem. Treba je vendar odločno povedati tudi iz merodajnega mesta, da se uvede obvezno povesd Fleretova »Naša prva knjiga«, ki je zaenkrat naša najboljša učna knjiga za elementarni razred.

Iz prakse bi še svetoval, da se naj, razen pri ogledovanju in pri obravnavi slik v »Moji prvi knjigi«, kolikor mogoče malo uporabi knjiga, vsaj prva dva do tri mesece. Shranimo jih v šoli, ker jih otroci doma prehitro zdelajo. Priporočljivo bi bilo, da naroči vsaka šola vsaj Fromovo veliko stavnico, prav za prav le črke, ki so posebej umišljene za izvajanje čitanja po novi metodi. S to stavnico, ki si jo lahko naredi vsaka šola tudi sama oz. jo more naročiti tudi pri Učiteljski tiskarni, moremo izvesti zelo potrebne vaje v sestavljanju in v čitanju besed in stavkov iz stvarnega pouka, ki postaja s tem bolj živahen.

Upam, da do ostrejšje borbe med Fleretisti in Widristi ne bo prišlo več in bomo odločno stopili na novo pot za napredek naše šole. A. K.

Poročilo

blagajne Jugoslovenskega učiteljskega združenja — Beograd.

I. Za vence položen na oder Viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju so darovala učit. društva: Kozje 50 Din, Brčko-Milna 47 Din, Kamnik 131 Din, Mlavsko-Petrovac Požarevački 43 Din, Ruma 100 Din, Ormož 60 Din, Gornji Grad-Rečica 42 Din, Mostar 100 Din, Travina 29 Din, Brežice-Kapele-Dobova 103 Din, Učitelji osnovne šole »Kraljeviča Andreja« v Zemunu 10 Din, skupaj 715 Din. Prej objavljeno 1641 Din, skupaj 2356 Din.

II. Za Socialni fond Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja so dali: Osnovna šola »Kraljice Marije« v Zemunu — zbirka učiteljev in otrok šole 1000 Din. Prej objavljeno 4015 Din. Skupaj 5015 Din.

Opomba. Blagajna objavlja samo one darove in vloge, ki so vplačane. Učiteljska društva prosimo, da čim prej pošljejo nabrane zneske po ček. račun št. 53.051

Splošne vesti

STALEŽ ŠOLSTVA IN UČITELJSTVA V DRAVSKI BANOVINI.

Banovinska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani je založila priročno urejen »Stalež šolstva in učiteljskega ter kulturnih ustanov v dravski banovini«, ki ga niso pogrešali le šolniki, temveč vsi, ki imajo količkanj stika in poslovnih zvez s šolo in občino. Zadnji stalež, ki je bil izšel l. 1928, je bil že povsem odslužen ker so se medtem razmere na šolah skorodaj povsod v veliki meri izpremenile.

Novi stalež je praktično urejen. Razdeljen v poglavja po kategorijah šol, našteva vse učne osebe na posameznih šolah ter označuje pogoje za sprejem v šolo in opombe glede možnosti nadaljnje strokovne izobrazbe absolventov posameznih šol.

Najobširnejši je del, ki obravnava narodno šolo. Razdeljen je po srezih. Pri krajih je navedena nadmorska višina, število prebivalcev, leto ustanovitve šole, oddaljenost od železniške postaje, možnosti zvez, obstoječe gospodarsko-prosvetne ustanove, imena in osebni podatki učiteljskega ter imena predsednikov občin in župnikov tako, da je iz staleža razvidna tudi kulturna višina posameznih šolskih občin.

Seznam šol in osebni imenik omogočata hitrejšo orientacijo.

Stalež obsega 308 strani in stane 68 Din. Ta praktični in podrobni pregled šolstva in učnih oseb bo neobhodna priročna knjiga vsaki šoli, trgovskemu podjetjem in občinskim uradom. Dokler traja zaloga — ki je omejena — sprejema naročila »Banovinska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani«.

Šolska upraviteljstva in krajevni šolski odbori, ki ste najbolj zainteresirani, naročite »Stalež« čim prej, ker zaloga ni velika.

Modno suktnjo

iz kvalitetnega dubla, prvovrstno izdelano, v gladkih in diagonalnih vzorcih — kupite za

Din 590,- pri **FRAN LUKIČ** STRITARJEVA ULICA Velika izbira!

— V petek 21. decembra bo v šolskem radiu oddaja »O božičnih narodnih običajih in šegah.« Prosimo tovariše, ki poznajo dobro

Fleretovo ali Widrovo berilo

Članek sem prav za prav bil že napisal v začetku šolskega leta. Ko sem nato slišal, da je Widrova »Prva čitanka« že pošla, sem ga, kot nevažnega, pridržal. V zadnjem Tovarišu pa čitam, da se je nekje pri slučajnostih sklenilo, poprositi Učiteljsko tiskarno, da založi v novi, četudi skrčeni nakladi Widrovo »Prvo čitanko«. Besedi četudi in skrčeni sem podčrtal jaz. Najbrž nisem bil edini, ki sem se temu čudil. Zdi se mi torej vseeno potreben glas iz množice. Vzrok, da ljudje nimajo denarja za nove čitanke, ko so še nekateri stare v zalogi, ne upravičuje take želje po obnovi Widrove čitanke. Moje mnenje je — seveda ne dajem poudarka na moje — da je proti stremeljem nove šole, ki vendar ni kaprica kakajga prenapetega šolnika, ampak zahteva našega časa, utemeljena po najboljših dušeslovcih, vzgojeslovcih in metodikih, ako vedno in vedno zahajamo na stare tere, namesto da korakamo vstric z današnjo dobo. Ne le tesno ob strani, ampak spredaj bi morala hoditi šola. Seveda je razumljivo, da je po shojeni cesti lažje stopati nego po navno nasuti. Smo pač tudi ljudje in zaradi tega ravno tako vdani komodnostim i. dr. lastnostim, ki so vselej ovira slehernemu napredu. Toda, da bi zdajle še naprej hodili po ovinkastih poteh, ko imamo novo bližnjico, je vsekakor nerazumljivo. Razen tega se je pisatelj »Naše prve knjige« in ilustrator tako zelo potrudil, upoštevajoč pedagoško-didaktično znanstveno utemeljitev pri svoji na novo uvedeni metodi ob sestavi knjige za elementarni razred, da bi bilo omalovaževanje njegovega truda za razvoj naše slovenske šole, če bi pričeli uvajati Widrovo ali Majcenovo čitanko. V »Popotniku«, »Slovenskem Učitelju« in v »Tovarišu« so že mnogo pisali o Fleretovi čitanki, zanjo in proti njej. Pustimo nedostatke! Kadar bo kdo napisal vseh nedostatkov prosto učno knjigo, potem tako smemo reči: zbogom napredek! Boljše knjige pa bodo še vedno pisali. In vsak, razen onih, ki jim publikacije Slovenske šolske matice leže nerazrezane in neprebrane po policah in

naši pedagoški listi še v ovojih, mora priznati, da je Fleretova knjiga boljša, ker je princip, po katerem je sestavljena, izšel iz prilagoditve našemu otroku, dočim so čitanke starejših metod otroka prezrle. Nekaj pa je pri teh novih čitankah, da se namreč mora učitelj elementarnega razreda bolj živeti v otroka in v delo, ter sili učitelja k večji iznajdljivosti.

Ugovori kakor: Starši ne bodo zadovoljni! Ves pouk se z uvedbo te čitanke preduragač! To je igračkanje! Tako čitanko lahko uporablja mestna šola s 25 elementarci, ne pa na kmetih z 80 učenci! Ob koncu leta ne bodo znali pisati! Če uvedem to čitanko, ne garantiram za uspeh! — bodo zginjili kakor led po soncu, ki ga, razigranega in smehljajočega, prinese pouk po Fleretovi čitanki. Vsaj potrdi se lahko vsak — Čarati pa seve tudi po njej ne moremo. Lastno vzvičljanje v to metodo, podprto z izkustvi Pibrovčevimi v knjigi »Osnovni razred«, Bregantovim »Elementarni razred«, morda še z Langer-Legrinovo knjigo »Handbuch für den Anfangsunterricht I. in II. Band« ter poleg tozadevnih člankov v naših listih še Fleretovo »Navodilo k vaši prvi knjigi«, bo prineslo najlepše uspehe.

Starejši učitelji-praktiki elementarnega razreda, kateri že odhajajo v penzijo, so potrdili da je bilo ne le otrokom, ampak njim samim poučevanje po Fleretovi čitanki veselo doživetje. Omenili so nieno lepo izvedeno koncentracijo, ki lajša in obogati stvarni pouk, enostavno in naravno podajanje, pri katerem moremo uporabljati polno cenjenih tiskanih in naprej do velike in male pisane črke. Torej nikaka apokalipsa, ampak vse silno preprosto, iz risanja v pisanje.

O vsem tem pri Widrovi čitanki ne moremo reči. S tem pa ni izrečena obsodba nad Widrovo čitanko. Bilo bi to absurdno in neaktivo. Toda izživela se je, ne ustreza več

prihodu je ustanovil »Bralno društvo«, pomezneje je ustanovil, oziroma bil soustanovitelj »Ciril-Methodove podružnice« (l. 1910.), društva »Sokola« (1919.), »Čebelarke podružnice« (l. 1919.), in »Sadjarske in vrtnarske podružnice« (1926. l.). Od ustanovitve je bil podstarosta »Sokola«, predsednik »Sadjarske in vrtnarske podružnice« ter »Čebelarke podružnice«. 20 let je bil knjigovodja pri »Mirnski zadruzi« in »Kmetijski podružnici«, ki še danes slavi kot največja in najdelavnejša v banovini. Dolgo vrsto let je upravljal tudi blagajniške posle v graščini Rakovnik. Poleg vsega tega izvensolskega dela je bil skozi vsa leta odličan učitelj in vzgojitelj, vzoren predstojnik podrejenemu učiteljsstvu ter iskren tovariš.

V našem srezu je bil 39 let in ni ga bilo zborovanja, da bi on ne predaval, ali se oglašil k besedi. Še po svoji upokojitvi 1926. l. se je večkrat oglašil, če ne osebno pa pismeno ter podajal upoštevanja vredna navodila in nasvete. Učiteljsko društvo ga je imenovalo za častnega člana, višje šolske oblasti pa so mu v znak priznanja na kulturno-prosvetnem polju podelile devetero pohval, od Nj. Veličanstva kralja Aleksandra I. Zedinitelja pa je prejel visoko odlikovanje reda sv. Save.

Dragi tovariš! Kaj Ti pa bomo mi poklonili, ki smo od Tvojega plodonosnega, požrtvovalnega delovanja uživali največ sadov? Tu pri odprtem grobu prosimo Vsemogočnega, da Te On poplača, ko mi ne moremo; od nas pa prejmi zagotovilo, da se bomo hvaležno spominjali Tvojih lepih del in navodil, se po njih ravnali v blagor in prospeh mladine in naroda in za ugled šole ter stanu.

Ko se od Tebe poslavljamo, se poslavljamo od Tebe Tvoj ožji družinski krog, blaga gošpa od svojega ljubljenelega soproga, dragi sinovi od svojega skrbnega očeta, tovariši od svojega vodje, učenci od vzglednega, odličnega svojega učitelja in vzgojitelja, Sokoli od svojega vzornega brata! Sprejmi spoštovani prijatelj, vodnik in tovariš srčno zahvalo za ves Tvoj trud in delo ter poslednji prijatelj-

ski, bratski in tovariški pozdrav: Zdravo — Z Bogom!

Pošivaj v miru! Naj Ti bo domača zemlja, ki si jo rahljal z vso ljubeznijo, lahka. Naj Ti šume vrhovi sadnih dreves po naših vrtovih, ki si jih gojil z vso ljubeznijo, vedno uspravanko in trosijo leto za letom cvetje na Tvojo gomilo.

Praški učitelji na koncertni turneji po Holandskem

Pevski zbor naših praških tovarišev je gotovo najbolj elitna pevška družina ne samo Evrope, temveč vsega sveta. Za nje ne velja znani izrek »Inter arma silent musae« ali kakor bi ga prinesel v naše današnje prilike: »Križa davi umetnost, umetnike in ovira njih polot.« V dokaz, da so naši praški tovariši-pevci izvezli iz okvira tega pravila, dokazuje njih pestra družvena kronika. V lanskem »Učiteljskem tovarišu« sem seznanil naše bralce z njihovo uspešno koncertno turnejo po vroči Španiji. Prepotovali so jo točno po programu kljub temu, da so nam v istem času novinarske agencije poročale o burnih španskih puntih in štrajkih, ki so pretresali to vročo deželo. Našim Pražanom pa niso delali kljub razbeljenim domačim zadevam nikoder in nikjer nikakih neprilik, temveč so gostje z močjo svoje pesmi krotili nemirne duhove in so se obloženi s kopico lavorik vrnili kakor zmagovalci v domovino.

Prav te dni pa potujejo naši češkoslovaški drugi spet po Evropi in sicer to pot po Holandski. Praški učiteljski pevci so članom našega UPZ v najprijaznejšem spominu iz časov ko so naši tovariši prepotovali njih bratsko republiko na prvi in edini inozemski pevski turneji. Vsi se spominjajo še od takrat ljubeznivih tovarišev zlasti markantne umetniške osebnosti njih dirigenta tov. Metoda Doležala, predsednika zbora šol, upravitelja tov. Jindřicha Stupko, tajnika tov. Fra-

na Kořineka in druge, ki so se najljubeznivejšje potrudili, da so bili dnevi, preživeti v Prazi, taki, kakor so možni le med brati. Do potankosti so znali pripraviti ves program za naše udobno bivanje. Takrat smo občudovali njihovo dovršeno organizacijo. Na vse in vsakogar so mislili. V znak bratske zahvale je naš UPZ imenoval bratski pevski zbor in njihove glavne funkcionarje za častne člane našega UPZ.

Sposobnost zborovega vodstva pa je prišla do veljave tudi te dni, ko so praški učitelji prestopili spet vnovič meje domovine ter se napotili v daljno Holandsko.

S Holandsko vežejo Čehoslovake že zdavnaj kulturne vezi. Tam je preživel del svojega življenja eden prvih in največjih šolskih reformatorjev Jan Amos Komensky. Praške učitelje je povabil h gostovanju predsednik holandske učiteljske organizacije de Vries, ki se je mudil v zadnjih velikih šolskih počitnicah v Prazi na mednarodnem učiteljskem kongresu, kjer je zastopal nizozensko učiteljsvo. Mimogrede omenjam, da se je letošnjega praškega mednarodnega učiteljskega kongresa udeležil kot delegat JUU in predstavnik jugoslovenskega učiteljskega tov. Metod Kumelj, tajnik naše banovinske sekcije JUU, kar je v naši kroniki prvi primer, da je zastopal jugoslovensko učiteljsvo delegat izven centrale in celo iz dravske banovine. Praški kongres pa se je vršil še pred beogradskega glavno skupščino.

Iz poročil, ki jih je dostavljala praškim listom stalni novinarski ataše zbora, posemam o krasnih umetniških uspehih, ki jih žanjejo praški učitelji po Holandiji. Casopisi so polni pohval, pevce obsipavajo povsod s cvetjem, vse holandske časopise govori o njih in o CSR, ki ima take simove, da osvajajo s pesmijo in s svojo umetnostjo srca vsega sveta. In v CSR so hvaležni svojim učiteljem za te upehe, saj vedo, da ima taka posrečena koncertna turneja več uspeha kakor ducat diplomatskih prizadevanj in potov.

† Šolski ravnatelj Aleksander Lunaček

Luč sveta je zagledal 8. decembra 1864. v Travniku pri Loškem potoku. Osnovno šolo je posejal v Idriji, gimnazijo v Kočevju, učiteljske v Ljubljani. Komaj 20 let star, je postal učitelj. Prvo njegovo mesto je bilo v Srednji vasi v Bohinju. Tu je bil 3 leta. Vse svoje moči je posvetil učiteljskemu stanu. Globoko se je zavedal, da ni delo učitelja samo med šolskimi stenami, ampak v narodu po vseh razpoložljivih močeh na kulturno-prosvetnem in gospodarskem polju.

Nato je bil premeščen na Trebelno, kjer je služboval 9 let. Tu se je tudi poročil l. 1889. Razširil je lepo slovensko pesem in bil desna roka tedanjemu predsedniku občine. Trebeljani se ga še danes hvaležno spominjajo.

Leta 1896. je nastopil svoje tretje in zadnje službeno mesto v Št. Rupertu, kjer je bil upravitelj šole celih 30 let. Kmalu po svojem

me se, da je zakonodajalec to prepoved predpisal v prepričanju, da se morajo otroci šolati do 14. leta. Tu se je hotelo doseči dvoje: prvič onemogočiti uporabljanje otrok za težka fizična dela prej, nego se telesno v zadostni meri ne okrepijo, drugič, da dobijo otroci tudi zadostno duhovno podlago, da bi potem mogli tudi gospodarska dela mnogo lažje vršiti in dosežati večje uspehe.

Poglejmo kako izgleda stvar v praksi. Po statističnih podatkih iz leta 1932, je znašalo število v četrti razred osnovne šole vpisanih učencev 235.627. Koliko od teh ni moglo dovršiti četrtega razreda, nam ni znano. Ako vzamemo 20%, tedaj ostane še vedno 188.502 učenca, ki so si pridobili pogoje za prestop v višjo narodno šolo, meščansko šolo ali kako srednjo šolo.

V prihodnjem letu se je vpisalo v prvi razred višjih narodnih šol, meščanskih in srednjih šol le 98.783 učencev iz česar se lahko sklepa, da je najmanj 89.719 otrok iz tega leta ostalo samo s štirimi razredi osnovne šole. Kaj so počeli ti otroci? Stopiti kot vajenci v kako obrt niso mogli, ker je po zakonu o zaščiti delavcev prepovedano pred 14. letom delati v gospodarskih podjetjih, a ko so dovršili 4. razred osnovne šole, niso mogli imeti več nego 12 let. Po vsem tem ostaja približno 50% otrok z najnižjo in za današnje razmere skrajno nezadostno šolsko izobrazbo.

Pri vsem tem nastaja novo vprašanje in to je: kaj delajo ti otroci do dovrčitve 14. leta? V kolikor so to vaški otroci, ostajajo do-

ma in pomagajo pri domačem gospodarstvu; to vsaj v socialnem pogledu nekoliko oblažuje težko. Ako so pa otroci delavcev in drugih siromašnih staršev, tedaj zapadejo v brezposelnost ali pa morajo predčasno na delo in se s tem pregreše proti pozitivnemu zakonu, in ker gre do predčasno, to je dokler niso niti telesno niti duševno dovolj razviti, na delo, pa lahko zelo kvarno vpliva na njihov duševni razvoj.

S prezgodnjim vstopom otrok v gospodarska podjetja, nastaja za današnje razmere še posebna specifično škodljiva društvena posledica. Pomnožuje se armada delavcev, ki potiskajo starejše delavce iz delavnic, kar povzroča še težje društvene razmere.

Iz teh razlogov je na aneškem delavska vlada že leta 1926. izdelala zakonski načrt, da se šolanje otrok podaljša najmanj do dovršenega 16. leta in se na zahodu vedno bolj tudi v drugih državah pojavlja zahteva, da se splošno obvezno šolanje podaljša do dovršenega 16. leta. To prihaja odtod, ker se opaža, da odkar je nastopila gospodarska kriza, uporabljajo podjetja pri delu čedalje bolj otroke, a zrele delavce odpuščajo. Neka angleška statistika izkazuje za mladino pod 18. leti naslednje odstotke brezposelnih: od 14 letnih dečkov 17,9%, od deklic 21,9%, od 15 letnih dečkov 9,6%, deklic 11,9%, od 16 letnih fantov 25,2%, deklet 24,8%; od 17 letnih fantov 47,3%, deklet 41,4%. Iz tega izhaja, da so 15 letni otroci najbolj zaposleni, a 17 letni najmanjše. Ne bi bilo brezpomeno, če bi se tudi pri nas izvršila slična statistika. (Dalje prih.)

smerem, rekel bi, v novem šolskem obratu. Storila je svojo dolžnost. Umakniti se mora novim stremeljem. Treba je vendar odločno povedati tudi iz merodajnega mesta, da se uvede obvezno povsed Fleretova »Naša prva knjiga«, ki je zaenkrat naša najboljša učna knjiga za elementarni razred.

Iz prakse bi še svetovalo, da se naj, razen pri ogledovanju in pri obravnavi slik v »Moji prvi knjigi«, kolikor mogoče malo uporabi knjiga, vsaj prva dva do tri mesece. Shranimo jih v šoli, ker jih otroci doma prehitro zdelajo. Priporočljivo bi bilo, da naroči vsaka šola vsaj Fromovo veliko stavnico, prav za prav le črke, ki so posebej umišljene za izvajanje čitanja po novi metodi. S to stavnico, ki si jo lahko naredi vsaka šola tudi sama oz. jo more naročiti tudi pri Učiteljski tiskarni, moremo izvesti zelo potrebne vaje v sestavljanju in v čitanju besed in stavkov iz stvarnega pouka, ki postaja s tem bolj živahen.

Upam, da do ostrejšje borbe med Fleretisti in Widristi ne bo prišlo več in bomo odločno stopili na novo pot za napredek naše šole. A. K.

Poročilo

blagajne Jugoslovenskega učiteljskega združenja — Beograd.

I. Za vence položen na oder Viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju so darovala učit. društva: Kozje 50 Din, Brčko-Milna 47 Din, Kamnik 131 Din, Mlavsko-Petrovac Požarevački 43 Din, Ruma 100 Din, Ormož 60 Din, Gornji Grad-Rečica 42 Din, Mostar 100 Din, Travina 29 Din, Brežice-Kapele-Dobova 103 Din, Učitelji osnovne šole »Kraljeviča Andreja« v Zemunu 10 Din, skupaj 715 Din. Prej objavljeno 1641 Din, skupaj 2356 Din.

II. Za Socialni fond Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja so dali: Osnovna šola »Kraljice Marije« v Zemunu — zbirka učiteljev in otrok šole 1000 Din. Prej objavljeno 4015 Din. Skupaj 5015 Din.

Opomba. Blagajna objavlja samo one darove in vloge, ki so vplačane. Učiteljska društva prosimo, da čim prej pošljejo nabrane zneske po ček. račun št. 53.051

Splošne vesti

STALEŽ ŠOLSTVA IN UČITELJSTVA V DRAVSKI BANOVINI.

Banovinska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani je založila priročno urejen »Stalež šolstva in učiteljskega ter kulturnih ustanov v dravski banovini«, ki ga niso pogrešali le šolniki, temveč vsi, ki imajo količkanj stika in poslovnih zvez s šolo in občino. Zadnji stalež, ki je bil izšel l. 1928, je bil že povsem odslužil ker so se medtem razmere na šolah skorodaj povsod v veliki meri izpremenile.

Novi stalež je praktično urejen. Razdeljen v poglavja po kategorijah šol, našteva vse učno osebje na posameznih šolah ter označuje pogoje za sprejem v šolo in opombe glede možnosti nadaljnje strokovne izobrazbe absolventov posameznih šol.

Najobširnejši je del, ki obravnava narodno šolo. Razdeljen je po srezih. Pri krajih je navedena nadmorska višina, število prebivalcev, leto ustanovitve šole, oddaljenost od železniške postaje, možnosti zvez, obstoječe gospodarsko-prosvetne ustanove, imena in osebni podatki učiteljskega ter imena predsednikov občin in župnikov tako, da je iz staleža razvidna tudi kulturna višina posameznih šolskih občin.

Seznam šol in osebni imenik omogočata hitrejšo orientacijo.

Stalež obsega 308 strani in stane 68 Din. Ta praktični in podrobni pregled šolstva in učnih oseb bo neobhodna priročna knjiga vsaki šoli, trgovskemu podjetjem in občinskim uradom. Dokler traja zaloga — ki je omejena — sprejema naročila »Banovinska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani«.

Šolska upraviteljstva in krajevni šolski odbori, ki ste najbolj zainteresirani, naročite »Stalež« čim prej, ker zaloga ni velika.

Modno suktnjo

iz kvalitetnega dubla, prvovrstno izdelano, v gladkih in diagonalnih vzorcih — kupite za

Din 590,- pri **FRAN LUKIČ** STRITARJEVA ULICA Velika izbira!

— V petek 21. decembra bo v šolskem radiu oddaja »O božičnih narodnih običajih in šegah.« Prosimo tovariše, ki poznajo dobro

Fleretovo ali Widrovo berilo

Članek sem prav za prav bil že napisal v začetku šolskega leta. Ko sem nato slišal, da je Widrova »Prva čitanka« že pošla, sem ga, kot nevažnega, pridržal. V zadnjem Tovarišu pa čitam, da se je nekje pri slučajnostih sklenilo, poprositi Učiteljsko tiskarno, da založi v novi, četudi skrčeni nakladi Widrovo »Prvo čitanko«. Besedi četudi in skrčeni sem podčrtal jaz. Najbrž nisem bil edini, ki sem se temu čudil. Zdi se mi torej vseeno potreben glas iz množice. Vzrok, da ljudje nimajo denarja za nove čitanke, ko so še nekateri stare v zalogi, ne upravičuje take želje po obnovi Widrove čitanke. Moje mnenje je — seveda ne dajem poudarka na moje — da je proti stremeljenjem nove šole, ki vendar ni kaprica kakoga prenapetega šolnika, ampak zahteva našega časa, utemeljena po najboljših dušeslovcih, vzgojeslovcih in metodikih, ako vedno in vedno zahajamo na stare tere, namesto da korakamo vstric z današnjo dobo. Ne le tesno ob strani, ampak spredaj bi morala hoditi šola. Seveda je razumljivo, da je po shojeni cesti lažje stopati nego po navno nasuti. Smo pač tudi ljudje in zaradi tega ravno tako vdani komodnostim i. dr. lastnostim, ki so vselej ovira slehernemu napredu. Toda, da bi zdajle še naprej hodili po ovinkastih poteh, ko imamo novo bližnjico, je vsekakor nerazumljivo. Razen tega se je pisatelj »Naše prve knjige« in ilustrator tako zelo potrudil, upoštevajoč pedagoško-didaktično znanstveno utemeljitev pri svoji na novo uvedeni metodi ob sestavi knjige za elementarni razred, da bi bilo omalovaževanje njegovega truda za razvoj naše slovenske šole, če bi pričeli uvajati Widrovo ali Majcenovo čitanko. V »Popotniku«, »Slovenskem Učitelju« in v »Tovarišu« so že mnogo pisali o Fleretovi čitanki, zanjo in proti njej. Pustimo nedostatke! Kadar bo kdo napisal vseh nedostatkov prosto učno knjigo, potem tako smemo reči: zbogom napredek! Boljše knjige pa bodo še vedno pisali. In vsak, razen onih, ki jim publikacije Slovenske šolske matice leže nerazrezane in neprebrane po policah in

naši pedagoški listi še v ovojih, mora priznati, da je Fleretova knjiga boljša, ker je princip, po katerem je sestavljena, izšel iz prilagoditve našemu otroku, dočim so čitanke starejših metod otroka prezrle. Nekaj pa je pri teh novih čitankah, da se namreč mora učitelj elementarnega razreda bolj živeti v otroka in v delo, ter sili učitelja k večji iznajdljivosti.

Ugovori kakor: Starši ne bodo zadovoljni! Ves pouk se z uvedbo te čitanke preduragač! To je igračkanje! Tako čitanko lahko uporablja mestna šola s 25 elementarci, ne pa na kmetih z 80 učenci! Ob koncu leta ne bodo znali pisati! Če uvedem to čitanko, ne garantiram za uspeh! — bodo zginitli kakor led po soncu, ki ga, razigranega in smehljajočega, prinese pouk po Fleretovi čitanki. Vsaj potrdi se lahko vsak — Čarati pa seve tudi po njej ne moremo. Lastno vzvičljanje v to metodo, podprto z izkustvi Pibrovčevimi v knjigi »Osnovni razred«, Bregantovim »Elementarni razred«, morda še z Langer-Legrinovo knjigo »Handbuch für den Anfangsunterricht I. in II. Band« ter poleg tozadevnih člankov v naših listih še Fleretovo »Navodilo k vaši prvi knjigi«, bo prineslo najlepše uspehe.

Starejši učitelji-praktiki elementarnega razreda, kateri že odhajajo v penzijo, so potrdili da je bilo ne le otrokom, ampak njim samim poučevanje po Fleretovi čitanki veselo doživetje. Omenili so nieno lepo izvedeno koncentracijo, ki lajša in obogati stvarni pouk, enostavno in naravno podajanje, pri katerem moremo uporabljati polno cenjenih tiskanih in naprej do velike in male pisane črke. Torej nikaka apokalipsa, ampak vse silno preprosto, iz risanja v pisanje.

O vsem tem pri Widrovi čitanki ne moremo reči. S tem pa ni izrečena obsodba nad Widrovo čitanko. Bilo bi to absurdno in neaktivo. Toda izživela se je, ne ustreza več

prihodu je ustanovil »Bralno društvo«, pomezneje je ustanovil, oziroma bil soustanovitelj »Ciril-Methodove podružnice« (l. 1910.), društva »Sokola« (1919.), »Čebelarke podružnice« (l. 1919.), in »Sadjarske in vrtnarske podružnice« (1926. l.). Od ustanovitve je bil podstarosta »Sokola«, predsednik »Sadjarske in vrtnarske podružnice« ter »Čebelarke podružnice«. 20 let je bil knjigovodja pri »Mirnski zadruzi« in »Kmetijski podružnici«, ki še danes slavi kot največja in najdelavnejša v banovini. Dolgo vrsto let je upravljal tudi blagajniške posle v graščini Rakovnik. Poleg vsega tega izvensolskega dela je bil skozi vsa leta odličan učitelj in vzgojitelj, vzoren predstojnik podrejenemu učiteljsstvu ter iskren tovariš.

V našem srezu je bil 39 let in ni ga bilo zborovanja, da bi on ne predaval, ali se oglašal k besedi. Še po svoji upokojitvi 1926. l. se je večkrat oglašil, če ne osebno pa pismeno ter podajal upoštevanja vredna navodila in nasvete. Učiteljsko društvo ga je imenovalo za častnega člana, višje šolske oblasti pa so mu v znak priznanja na kulturno-prosvetnem polju podelile devetero pohval, od Nj. Veličanstva kralja Aleksandra I. Zedinitelja pa je prejel visoko odlikovanje reda sv. Save.

Dragi tovariš! Kaj Ti pa bomo mi poklonili, ki smo od Tvojega plodnostnega, požrtvovalnega delovanja uživali največ sadov? Tu pri odprtem grobu prosimo Vsemogočnega, da Te On poplača, ko mi ne moremo; od nas pa prejmi zagotovilo, da se bomo hvaležno spominjali Tvojih lepih del in navodil, se po njih ravnali v blagor in prospeh mladine in naroda in za ugled šole ter stanu.

Ko se od Tebe poslavljamo, se poslavljamo od Tebe Tvoj ožji družinski krog, blaga gošpa od svojega ljubljenelega soproga, dragi sinovi od svojega skrbnega očeta, tovariši od svojega vodje, učenci od vzglednega, odličnega svojega učitelja in vzgojitelja, Sokoli od svojega vzornega brata! Sprejmi spoštovani prijatelj, vodnik in tovariš srčno zahvalo za ves Tvoj trud in delo ter poslednji prijatelj-

ski, bratski in tovariški pozdrav: Zdravo — Z Bogom!

Pošivaj v miru! Naj Ti bo domača zemlja, ki si jo rahljal z vso ljubeznijo, lahka. Naj Ti šume vrhovi sadnih dreves po naših vrtovih, ki si jih gojil z vso ljubeznijo, vedno uspravanko in trosijo leto za letom cvetje na Tvojo gomilo.

Praški učitelji na koncertni turneji po Holandskem

Pevski zbor naših praških tovarišev je gotovo najbolj elitna pevška družina ne samo Evrope, temveč vsega sveta. Za nje ne velja znani izrek »Inter arma silent musae« ali kakor bi ga prinesel v naše današnje prilike: »Križa davi umetnost, umetnike in ovira njih polet.« V dokaz, da so naši praški tovariši-pevci izvezli iz okvira tega pravila, dokazuje njih pestra društvena kronika. V lanskem »Učiteljskem tovarišu« sem seznanil naše bralce z njihovo uspešno koncertno turnejo po vroči Španiji. Prepotovali so jo točno po programu kljub temu, da so nam v istem času novinarske agencije poročale o burnih španskih puntih in štrajkih, ki so pretresali to vročo deželo. Našim Pražanom pa niso delali kljub razbeljenim domačim zadevam nikoder in nikjer nikakih nepravil, temveč so gostje z močjo svoje pesmi krotili nemirne duhove in so se obloženi s kopico lavorik vrnili kakor zmagovalci v domovino.

Prav te dni pa potujejo naši češkoslovaški drugi spet po Evropi in sicer to pot po Holandski. Praški učiteljski pevci so članom našega UPZ v najprijaznejšem spominu iz časov ko so naši tovariši prepotovali njih bratsko republiko na prvi in edini inozemski pevski turneji. Vsi se spominjajo še od takrat ljubeznivih tovarišev zlasti markantne umetniške osebnosti njih dirigenta tov. Metoda Doležala, predsednika zbora šol, upravitelja tov. Jindřicha Stupko, tajnika tov. Fra-

na Kořineka in druge, ki so se najljubeznivejšje potrudili, da so bili dnevi, preživeti v Prazi, taki, kakor so možni le med brati. Do potankosti so znali pripraviti ves program za naše udobno bivanje. Takrat smo občudovali njihovo dovršeno organizacijo. Na vse in vsakogar so mislili. V znak bratske zahvale je naš UPZ imenoval bratski pevski zbor in njihove glavne funkcionarje za častne člane našega UPZ.

Sposobnost zborovega vodstva pa je prišla do veljave tudi te dni, ko so praški učitelji prestopili spet vnovič meje domovine ter se napotili v daljno Holandsko.

S Holandsko vežejo Čehoslovake že zdavnaj kulturne vezi. Tam je preživel del svojega življenja eden prvih in največjih šolskih reformatorjev Jan Amos Komensky. Praške učitelje je povabil h gostovanju predsednik holandske učiteljske organizacije de Vries, ki se je mudil v zadnjih velikih šolskih počitnicah v Prazi na mednarodnem učiteljskem kongresu, kjer je zastopal nizozensko učiteljsko. Mimogrede omenjam, da se je letošnjega praškega mednarodnega učiteljskega kongresa udeležil kot delegat JUU in predstavniki jugoslovenskega učiteljskega tov. Metod Kumelj, tajnik naše banovinske sekcije JUU, kar je v naši kroniki prvi primer, da je zastopal jugoslovensko učiteljsko delegat izven centrale in celo iz dravske banovine. Praški kongres pa se je vršil še pred beogradske glavno skupščino.

Iz poročil, ki jih je dostavljala praškim listom stalni novinarski ataše zbora, posemam o krasnih umetniških uspehih, ki jih žanjejo praški učitelji po Holandski. Casopisi so polni pohval, pevce obsipavajo povsod s cvetjem, vse holandske časopise govori o njih in o CSR, ki ima take simove, da osvajajo s pesmijo in s svojo umetnostjo srca vsega sveta. In v CSR so hvaležni svojim učiteljem za te upehe, saj vedo, da ima taka posrečena koncertna turneja več uspeha kakor ducat diplomatskih prizadevanj in potov.

† Šolski ravnatelj Aleksander Lunaček

Luč sveta je zagledal 8. decembra 1864. v Travniku pri Loškem potoku. Osnovno šolo je posejal v Idriji, gimnazijo v Kočevju, učiteljske v Ljubljani. Komaj 20 let star, je postal učitelj. Prvo njegovo mesto je bilo v Srednji vasi v Bohinju. Tu je bil 3 leta. Vse svoje moči je posvetil učiteljskemu stanu. Globoko se je zavedal, da ni delo učitelja samo med šolskimi stenami, ampak v narodu po vseh razpoložljivih močeh na kulturno-prosvetnem in gospodarskem polju.

Nato je bil premeščen na Trebelno, kjer je služboval 9 let. Tu se je tudi poročil l. 1889. Razširil je lepo slovensko pesem in bil desna roka tedanjemu predsedniku občine. Trebeljani se ga še danes hvaležno spominjajo.

Leta 1896. je nastopil svoje tretje in zadnje službeno mesto v Št. Rupertu, kjer je bil upravitelj šole celih 30 let. Kmalu po svojem

me se, da je zakonodajalec to prepoved predpisal v prepričanju, da se morajo otroci šolati do 14. leta. Tu se je hotelo doseči dvoje: prvič onemogočiti uporabljanje otrok za težka fizična dela prej, nego se telesno v zadostni meri ne okrepijo, drugič, da dobijo otroci tudi zadostno duhovno podlago, da bi potem mogli tudi gospodarska dela mnogo lažje vršiti in dosežati večje uspehe.

Poglejmo kako izgleda stvar v praksi. Po statističnih podatkih iz leta 1932, je znašalo število v četrti razred osnovne šole vpisanih učencev 235.627. Koliko od teh ni moglo dovršiti četrtega razreda, nam ni znano. Ako vzamemo 20%, tedaj ostane še vedno 188.502 učenca, ki so si pridobili pogoje za prestop v višjo narodno šolo, meščansko šolo ali kako srednjo šolo.

V prihodnjem letu se je vpisalo v prvi razred višjih narodnih šol, meščanskih in srednjih šol le 98.783 učencev iz česar se lahko sklepa, da je najmanj 89.719 otrok iz tega leta ostalo samo s štirimi razredi osnovne šole. Kaj so počeli ti otroci? Stopiti kot vajenci v kako obrt niso mogli, ker je po zakonu o zaščiti delavcev prepovedano pred 14. letom delati v gospodarskih podjetjih, a ko so dovršili 4. razred osnovne šole, niso mogli imeti več nego 12 let. Po vsem tem ostaja približno 50% otrok z najnižjo in za današnje razmere skrajno nezadostno šolsko izobrazbo.

Pri vsem tem nastaja novo vprašanje in to je: kaj delajo ti otroci do dovršitve 14. leta? V kolikor so to vaški otroci, ostajajo do-

ma in pomagajo pri domačem gospodarstvu; to vsaj v socialnem pogledu nekoliko olajšuje težko. Ako so pa otroci delavcev in drugih siromašnih staršev, tedaj zapadejo v brezposelnost ali pa morajo predčasno na delo in se s tem pregreše proti pozitivnemu zakonu, in ker gre do predčasno, to je dokler niso niti telesno niti duševno dovolj razviti, na delo, pa lahko zelo kvarno vpliva na njihov duševni razvoj.

S prezgodnjim vstopom otrok v gospodarska podjetja, nastaja za današnje razmere še posebna specifično škodljiva družvena posledica. Pomnožuje se armada delavcev, ki potiskajo starejše delavce iz delavnic, kar povzroča še težje družvene razmere.

Iz teh razlogov je na aneškem delavska vlada že leta 1926. izdelala zakonski načrt, da se šolanje otrok podaljša najmanj do dovršenega 16. leta in se na zahodu vedno bolj tudi v drugih državah pojavlja zahteva, da se splošno obvezno šolanje podaljša do dovršenega 16. leta. To prihaja odtod, ker se opaža, da odkar je nastopila gospodarska kriza, uporabljajo podjetja pri delu čedalje bolj otroke, a zrele delavce odpuščajo. Neka angleška statistika izkazuje za mladino pod 18. leti naslednje odstotke brezposelnih: od 14 letnih dečkov 17,9%, od deklic 21,9%, od 15 letnih dečkov 9,6%, deklic 11,9%, od 16 letnih fantov 25,2%, deklet 24,8%; od 17 letnih fantov 47,3%, deklet 41,4%. Iz tega izhaja, da so 15 letni otroci najbolj zaposleni, a 17 letni najmanjše. Ne bi bilo brezpomeno, če bi se tudi pri nas izvršila slična statistika. (Dalje prih.)

smerem, rekel bi, v novem šolskem obratu. Stvorila je svojo dolžnost. Umakniti se mora novim stremeljem. Treba je vendar odločno povedati tudi iz merodajnega mesta, da se uvede obvezno povesd Fleretova »Naša prva knjiga«, ki je zaenkrat naša najboljša učna knjiga za elementarni razred.

Iz prakse bi še svetoval, da se naj, razen pri ogledovanju in pri obravnavi slik v »Moji prvi knjigi«, kolikor mogoče malo uporabi knjiga, vsaj prva dva do tri mesece. Shranimo jih v šoli, ker jih otroci doma prehitro zdelajo. Priporočljivo bi bilo, da naroči vsaka šola vsaj Fromovo veliko stavnico, prav za prav le črke, ki so posebej umišljene za izvajanje čitanja po novi metodi. S to stavnico, ki si jo lahko naredi vsaka šola tudi sama oz. jo more naročiti tudi pri Učiteljski tiskarni, moremo izvesti zelo potrebne vaje v sestavljanju in v čitanju besed in stavkov iz stvarnega pouka, ki postaja s tem bolj živahen.

Upam, da do ostrejšje borbe med Fleretisti in Widristi ne bo prišlo več in bomo odločno stopili na novo pot za napredek naše šole. A. K.

Poročilo

blagajne Jugoslovenskega učiteljskega združenja — Beograd.

I. Za vence položen na oder Viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju so darovala učit. društva: Kozje 50 Din, Brčko-Milna 47 Din, Kamnik 131 Din, Mlavsko-Petrovac Požarevački 43 Din, Ruma 100 Din, Ormož 60 Din, Gornji Grad-Rečica 42 Din, Mostar 100 Din, Travina 29 Din, Brežice-Kapele-Dobova 103 Din, Učitelji osnovne šole »Kraljeviča Andreja« v Zemunu 10 Din, skupaj 715 Din. Prej objavljeno 1641 Din, skupaj 2356 Din.

II. Za Socialni fond Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja so dali: Osnovna šola »Kraljevič Marije« v Zemunu — zbirka učiteljev in otrok šole 1000 Din. Prej objavljeno 4015 Din. Skupaj 5015 Din.

Opomba. Blagajna objavlja samo one darove in vloge, ki so vplačane. Učiteljska društva prosimo, da čim prej pošljejo nabrane zneske po ček. račun št. 53.051

Splošne vesti

STALEŽ ŠOLSTVA IN UČITELJSTVA V DRAVSKI BANOVINI.

Banovinska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani je založila priročno urejen »Stalež šolstva in učiteljskega ter kulturnih ustanov v dravski banovini«, ki ga niso pogrešali le šolniki, temveč vsi, ki imajo količkanj stika in poslovnih zvez s šolo in občino. Zadnji stalež, ki je bil izšel l. 1928, je bil že povsem odslužen ker so se medtem razmere na šolah skorodaj povsod v veliki meri izpremenile.

Novi stalež je praktično urejen. Razdeljen v poglavja po kategorijah šol, našteva vse učne osebe na posameznih šolah ter označuje pogoje za sprejem v šolo in opombe glede možnosti nadaljnje strokovne izobrazbe absolventov posameznih šol.

Najobširnejši je del, ki obravnava narodno šolo. Razdeljen je po srezih. Pri krajih je navedena nadmorska višina, število prebivalcev, leto ustanovitve šole, oddaljenost od železniške postaje, možnosti zvez, obstoječe gospodarsko-prosvetne ustanove, imena in osebni podatki učiteljskega ter imena predsednikov občin in župnikov tako, da je iz staleža razvidna tudi kulturna višina posameznih šolskih občin.

Seznam šol in osebni imenik omogočata hitrejšo orientacijo.

Stalež obsega 308 strani in stane 68 Din. Ta praktični in podrobni pregled šolstva in učnih oseb bo neobhodna priročna knjiga vsaki šoli, trgovskemu podjetjem in občinskim uradom. Dokler traja zaloga — ki je omejena — sprejema naročila »Banovinska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani«.

Šolska upraviteljstva in krajevni šolski odbori, ki ste najbolj zainteresirani, naročite »Stalež« čim prej, ker zaloga ni velika.

Modno suktnjo

iz kvalitetnega dubla, prvovrstno izdelano, v gladkih in diagonalnih vzorcih — kupite za

Din 590,- pri **FRAN LUKIČ** STRITARJEVA ULICA Velika izbira!

— V petek 21. decembra bo v šolskem radiu oddaja »O božičnih narodnih običajih in šegah.« Prosimo tovariše, ki poznajo dobro

Fleretovo ali Widrovo berilo

Članek sem prav za prav bil že napisal v začetku šolskega leta. Ko sem nato slišal, da je Widrova »Prva čitanka« že pošla, sem ga, kot nevažnega, pridržal. V zadnjem Tovarišu pa čitam, da se je nekje pri slučajnostih sklenilo, poprositi Učiteljsko tiskarno, da založi v novi, četudi skrčeni nakladi Widrovo »Prvo čitanko«. Besedi četudi in skrčeni sem podčrtal jaz. Najbrž nisem bil edini, ki sem se temu čudil. Zdi se mi torej vseeno potreben glas iz množice. Vzrok, da ljudje nimajo denarja za nove čitanke, ko so še nekateri stare v zalogi, ne upravičuje take želje po obnovi Widrove čitanke. Moje mnenje je — seveda ne dajem poudarka na moje — da je proti stremeljem nove šole, ki vendar ni kaprica kakajga prenapetega šolnika, ampak zahteva našega časa, utemeljena po najboljših dušeslovcih, vzgojeslovcih in metodikih, ako vedno in vedno zahajamo na stare tere, namesto da korakamo vstrijc z današnjo dobo. Ne le tesno ob strani, ampak spredaj bi morala hoditi šola. Seveda je razumljivo, da je po shojeni cesti lažje stopati nego po navno nasuti. Smo pač tudi ljudje in zaradi tega ravno tako vdani komodnostim i. dr. lastnostim, ki so vselej ovira slehernemu napredu. Toda, da bi zdajle še naprej hodili po ovinkastih poteh, ko imamo novo bližnjico, je vsekakor nerazumljivo. Razen tega se je pisatelj »Naše prve knjige« in ilustrator tako zelo potrudil, upoštevajoč pedagoško-didaktično znanstveno utemeljitev pri svoji na novo uvedeni metodi ob sestavi knjige za elementarni razred, da bi bilo omalovaževanje njegovega truda za razvoj naše slovenske šole, če bi pričeli uvajati Widrovo ali Majcenovo čitanko. V »Popotniku«, »Slovenskem Učitelju« in v »Tovarišu« so že mnogo pisali o Fleretovi čitanki, zanjo in proti njej. Pustimo nedostatke! Kadar bo kdo napisal vseh nedostatkov prosto učno knjigo, potem tako smemo reči: zbogom napredek! Boljše knjige pa bodo še vedno pisali. In vsak, razen onih, ki jim publikacije Slovenske šolske matice leže nerazrezane in neprebrane po policah in

naši pedagoški listi še v ovojih, mora priznati, da je Fleretova knjiga boljša, ker je princip, po katerem je sestavljena, izšel iz prilagoditve našemu otroku, dočim so čitanke starejših metod otroka prezrle. Nekaj pa je pri teh novih čitankah, da se namreč mora učitelj elementarnega razreda bolj živeti v otroka in v delo, ter sili učitelja k večji iznajdljivosti.

Ugovori kakor: Starši ne bodo zadovoljni! Ves pouk se z uvedbo te čitanke preduragač! To je igračkanje! Tako čitanko lahko uporablja mestna šola s 25 elementarci, ne pa na kmetih z 80 učenci! Ob koncu leta ne bodo znali pisati! Če uvedem to čitanko, ne garantiram za uspeh! — bodo zginjili kakor led po soncu, ki ga, razigranega in smehljajočega, prinese pouk po Fleretovi čitanki. Vsaj potrdi se lahko vsak — Čarati pa seve tudi po njej ne moremo. Lastno vzvičljanje v to metodo, podprto z izkustvi Pibrovčevimi v knjigi »Osnovni razred«, Bregantovim »Elementarni razred«, morda še z Langer-Legrinovo knjigo »Handbuch für den Anfangsunterricht I. in II. Band« ter poleg tozadevnih člankov v naših listih še Fleretovo »Navodilo k vaši prvi knjigi«, bo prineslo najlepše uspehe.

Starejši učitelji-praktiki elementarnega razreda, kateri že odhajajo v penzijo, so potrdili da je bilo ne le otrokom, ampak njim samim poučevanje po Fleretovi čitanki veselo doživetje. Omenili so nieno lepo izvedeno koncentracijo, ki lajša in obogati stvarni pouk, enostavno in naravno podajanje, pri katerem moremo uporabljati polno cenjenih tiskanih in naprej do velike in male pisane črke. Torej nikaka apokalipsa, ampak vse silno preprosto, iz risanja v pisanje.

O vsem tem pri Widrovi čitanki ne moremo reči. S tem pa ni izrečena obsodba nad Widrovo čitanko. Bilo bi to absurdno in neaktivo. Toda izživela se je, ne ustreza več

prihodu je ustanovil »Bralno društvo«, pomezneje je ustanovil, oziroma bil soustanovitelj »Ciril-Methodove podružnice« (l. 1910.), društva »Sokola« (1919.), »Čebelarke podružnice« (l. 1919.), in »Sadjarske in vrtnarske podružnice« (1926. l.). Od ustanovitve je bil podstarosta »Sokola«, predsednik »Sadjarske in vrtnarske podružnice« ter »Čebelarke podružnice«. 20 let je bil knjigovodja pri »Mirnski zadruzi« in »Kmetijski podružnici«, ki še danes slavi kot največja in najdelavnejša v banovini. Dolgo vrsto let je upravljal tudi blagajniške posle v graščini Rakovnik. Poleg vsega tega izvensolskega dela je bil skozi vsa leta odličan učitelj in vzgojitelj, vzoren predstojnik podrejenemu učiteljsstvu ter iskren tovariš.

V našem srezu je bil 39 let in ni ga bilo zborovanja, da bi on ne predaval, ali se oglašil k besedi. Še po svoji upokojitvi 1926. l. se je večkrat oglašil, če ne osebno pa pismeno ter podajal upoštevanja vredna navodila in nasvete. Učiteljsko društvo ga je imenovalo za častnega člana, višje šolske oblasti pa so mu v znak priznanja na kulturno-prosvetnem polju podelile devetero pohval, od Nj. Veličanstva kralja Aleksandra I. Zedinitelja pa je prejel visoko odlikovanje reda sv. Save.

Dragi tovariš! Kaj Ti pa bomo mi poklonili, ki smo od Tvojega plodnostnega, požrtvovalnega delovanja uživali največ sadov? Tu pri odprtem grobu prosimo Vsemogočnega, da Te On poplača, ko mi ne moremo; od nas pa prejmi zagotovilo, da se bomo hvaležno spominjali Tvojih lepih del in navodil, se po njih ravnali v blagor in sprihod mladi in naroda in za ugled šole ter stanu.

Ko se od Tebe poslavljamo, se poslavljamo od Tebe Tvoj ožji družinski krog, blaga gošpa od svojega ljubljenelega soproga, dragi sinovi od svojega skrbnega očeta, tovariši od svojega vodje, učenci od vzglednega, odličnega svojega učitelja in vzgojitelja, Sokoli od svojega vzornega brata! Sprejmi spoštovani prijatelj, vodnik in tovariš srčno zahvalo za ves Tvoj trud in delo ter poslednji prijatelj-

ski, bratski in tovariški pozdrav: Zdravo — Z Bogom!

Pošivaj v miru! Naj Ti bo domača zemlja, ki si jo rahljal z vso ljubeznijo, lahka. Naj Ti šume vrhovi sadnih dreves po naših vrtovih, ki si jih gojil z vso ljubeznijo, vedno uspravanko in trosijo leto za letom cvetje na Tvojo gomilo.

Praški učitelji na koncertni turneji po Holandskem

Pevski zbor naših praških tovarišev je gotovo najbolj elitna pevška družina ne samo Evrope, temveč vsega sveta. Za nje ne velja znani izrek »Inter arma silent musae« ali kakor bi ga prinesel v naše današnje prilike: »Križa davi umetnost, umetnike in ovira njih polot.« V dokaz, da so naši praški tovariši-pevci izvezli iz okvira tega pravila, dokazuje njih pestra družvena kronika. V lanskem »Učiteljskem tovarišu« sem seznanil naše bralce z njihovo uspešno koncertno turnejo po vroči Španiji. Prepotovali so jo točno po programu kljub temu, da so nam v istem času novinarske agencije poročale o burnih španskih puntih in štrajkih, ki so pretresali to vročo deželo. Našim Pražanom pa niso delali kljub razbeljenim domačim zadevam nikoder in nikjer nikakih neprilik, temveč so gostje z močjo svoje pesmi krotili nemirne duhove in so se obloženi s kopico lavorik vrnili kakor zmagovalci v domovino.

Prav te dni pa potujejo naši češkoslovaški drugi spet po Evropi in sicer to pot po Holandski. Praški učiteljski pevci so članom našega UPZ v najprijaznejšem spominu iz časov ko so naši tovariši prepotovali njih bratsko republiko na prvi in edini inozemski pevski turneji. Vsi se spominjajo še od takrat ljubeznivih tovarišev zlasti markantne umetniške osebnosti njih dirigenta tov. Metoda Doležala, predsednika zbora šol, upravitelja tov. Jindřicha Stupko, tajnika tov. Fra-

na Kořineka in druge, ki so se najljubeznivejšje potrudili, da so bili dnevi, preživeti v Prazi, taki, kakor so možni le med brati. Do potankosti so znali pripraviti ves program za naše udobno bivanje. Takrat smo občudovali njihovo dovršeno organizacijo. Na vse in vsakogar so mislili. V znak bratske zahvale je naš UPZ imenoval bratski pevski zbor in njihove glavne funkcionarje za častne člane našega UPZ.

Sposobnost zborovega vodstva pa je prišla do veljave tudi te dni, ko so praški učitelji prestopili spet vnovič meje domovine ter se napotili v daljno Holandsko.

S Holandsko vežejo Čehoslovake že zdavnaj kulturne vezi. Tam je preživel del svojega življenja eden prvih in največjih šolskih reformatorjev Jan Amos Komensky. Praške učitelje je povabil h gostovanju predsednik holandske učiteljske organizacije de Vries, ki se je mudil v zadnjih velikih šolskih počitnicah v Prazi na mednarodnem učiteljskem kongresu, kjer je zastopal nizozensko učiteljsvo. Mimogrede omenjam, da se je letošnjega praškega mednarodnega učiteljskega kongresa udeležil kot delegat JUU in predstavnik jugoslovenskega učiteljskega tov. Metod Kumelj, tajnik naše banovinske sekcije JUU, kar je v naši kroniki prvi primer, da je zastopal jugoslovensko učiteljsvo delegat izven centrale in celo iz dravske banovine. Praški kongres pa se je vršil še pred beogradskega glavno skupščino.

Iz poročil, ki jih je dostavljala praškim listom stalni novinarski ataše zbora, posemam o krasnih umetniških uspehih, ki jih žanjejo praški učitelji po Holandiji. Casopisi so polni pohval, pevce obsipavajo povsod s cvetjem, vse holandske časopise govori o njih in o CSR, ki ima take simove, da osvajajo s pesmijo in s svojo umetnostjo srca vsega sveta. In v CSR so hvaležni svojim učiteljem za te upehe, saj vedo, da ima taka posrečena koncertna turneja več uspeha kakor ducat diplomatskih prizadevanj in potov.

† Šolski ravnatelj Aleksander Lunaček

Luč sveta je zagledal 8. decembra 1864. v Travniku pri Loškem potoku. Osnovno šolo je posejal v Idriji, gimnazij v Kočevju, učiteljske v Ljubljani. Komaj 20 let star, je postal učitelj. Prvo njegovo mesto je bilo v Srednji vasi v Bohinju. Tu je bil 3 leta. Vse svoje moči je posvetil učiteljskemu stanu. Globoko se je zavedal, da ni delo učitelja samo med šolskimi stenami, ampak v narodu po vseh razpoložljivih močeh na kulturno-prosvetnem in gospodarskem polju.

Nato je bil premeščen na Trebelno, kjer je služboval 9 let. Tu se je tudi poročil l. 1889. Razširil je lepo slovensko pesem in bil desna roka tedanjemu predsedniku občine. Trebeljani se ga še danes hvaležno spominjajo.

Leta 1896. je nastopil svoje tretje in zadnje službeno mesto v Št. Rupertu, kjer je bil upravitelj šole celih 30 let. Kmalu po svojem

— **Hudo kaznovano opravljanje.** V Zagrebu so nedavno pri sodišču prav hudo pristrijeli jezik neki upokojeni, 48 let stari uradnik. Obtožena je bila, ker je neko učiteljico naznanila prosvetnemu ministru, češ, da tej učiteljici ni mogoče zaupati otrok zaradi razuzdanega življenja, ker kroka in potem z mačkom prihaja v šolo. V prijavi je obtoženka ministru tudi pisala, da je bila učiteljica kar do desetih v restavraciji, nato je pa odšla pod roko z nekim starcem na njezovo stanovanje in pri njem tudi prenočila. Razuzdano učiteljico so baje tudi drugi videli, kako je v vlak sedela v naročju nekega dedca! Pri sodišču so pa obtoženi pokazali tudi več učiteljskih pisanih dopisnic z najbolj umazanimi obdolžitvamj in obtožena je morala priznati, da je ta anonimna pisma ona naročila neke mu svojemu znancu. Pri sodišču se je izkazalo, da je učiteljico obrekovala samo zato, ker učiteljica sedanjemu možu ni marala obtoženke vzeti za ženo. Ko je obtoženka izprevidela, da je s poroko učiteljice vse zastopje se je pa maščevala na tako podoben način, da jo je natočevala pri ministru. Obsojena je bila na 5 mesecev zapor in 600 Din globe in na vse advokatske stroške. (Po »Slovenskem Narodu«, št. 251.) — Take lekcije bi bilo potreba pogostokrat tudi pri nas, le žal da se opravljivi in denuncijanti ne podpisujejo.

— **Kje naj dobi učitelj primerne razredne telovadne igre za zimo?** Navadno je izdal priznani strokovnjak in poznavatelj šolske mladine **Lavrenčič Ivan** zbirko telovadnih iger in raznoterosti. Vsi so do sedaj z veseljem in odobravanjem pozdravili prepotrebno zbirko, katero mora imeti vsak učitelj kot pripomoček za telovadbo. V knjigi je 500 iger in raznoterosti, katere se lahko uporabljajo tudi v šolskih razredih. Igre so jasne in preste. Naroče se pri avtorju: **Lavrenčič Ivan**, Maribor, Smetanova 32, cena knjigi je 32 Din.

Osebnne zadeve

— **i Prevedeni so 15. 7. 1934.** iz pripravniške v IX. skupino učitelj(ce): **Dežman Alojz**, **Zij iz Rajhenana (Koč)**, **Vokač Valerija** iz Zavelj (MS), **Gorjanc Justina** iz Apač (Ljut.), **Krapš Josip** iz Trebija (Šk. L.), **Pišec Karel** iz Sv. Primoža na Poh. (Drav.).

— **i Napredovali so učitelj(ce) v VIII. skupino:** **Zajc Angela** (15. 7. 1934.) iz Ambrusa (Nov. m.).

Učiteljski pravnik

— **§ Učiteljske stanarine.** Na seji podzupanske zveze, za srez Kranj, ki se je vršila dne 12. nov. t. l. je stavil tov. Lapajne med drugimi tudi nastopni predlog.

Učiteljske stanarine, kurivo in veroučne nagrade so breme občinskega gospodarstva, ki ne zadovoljujejo niti učiteljstva samega. To vprašanje je bilo rešeno na lanskem županskem zboru z resolucijo. Ker je učiteljstvo prav tako del občinskega prebivalstva, kakor ostali občani, ga županska zveza ne sme skušati kratkoma odkloniti, pač pa se mora to vprašanje rešiti v sporazumu z učiteljsko organizacijo, ki sama želi, da se tozadevne odločbe in obveznosti prenesejo na državo. Opozorjam samo na to, da učiteljstvo vzgaja bodoče občane in državljane, da je ono aktivno pri volitvah in pri občinskem gospodarstvu, kmetijsko strokovnem pouku, zaradi česar ni umestno, da se napram njemu

podvzema kakršnekoli korake, ki bi ga materialno oškodovali.

— **§ Uradovanje se naj poenostavi.** Za sprejem v državno službo je treba 3 prošnje s 24 prilogami, za upokojevanje navadno še več, itd. Spisi so tako obširni, da jih uradniki nimajo časa natanko pregledati in se lahko zgode neljube pomote tudi v popolnoma enostavnih, javnih zadevah. Ako se ne odmeri pravilno pokojnina, se mora pritožiti na državni svet; ako se nepravilno potrdi potni ali selitveni račun, mora iskati pomoči pri finančnem ministru, isto je če se nepravilno zaračunajo povišica, itd. Akt se vleče ne le mesece, tudi leta, narase v cel kup, podrejeni uradnik pa trpi škodo.

— **§ Učitelji — kadrski rok.** Pod tem naslovom je objavljen v Roč. katalogu na strani 171—172 odlok ministrstva prosvete ON br. 26.951 z dne 15. maja 1925., v katerem so navodila, kako je bilo postopati do 1. IV. 1931. ob priliki poziva na odslužitev kadrskega roka in kaj je še danes napraviti, če je pozvanec odpuščen. Med drugim vsebuje ta odlok tudi določilo, da pripadajo prejemki do dneva, ko stopi učitelj v kadrsko službo. — Ako je bil učitelj pozvan v kadrsko službo 1. novembra je podal ostavko s 31. okt. bil s tem dnevom razrešen in so mu pripadali prejemki do konca oktobra. Ako je bil pozvan drž. uslužbenec v kadrsko službo na dan 10. oktobra je moral biti razrešen drž. službe (sedaj mu prestane služba) z dnem 9. oktobra. — Po določilih poslednjega odstavka § 135. zakona o civ. uradnikih iz leta 1923. in § 112. ur. zakona iz leta 1931. pripadajo prejemki drž. uslužbencu do konca meseca, v katerem je uslužbenec razrešen. Točno do dneva vstopa v kadrsko službo bi pripadali prejemki le dnevniciarju, če ni drugače odredeno v pogodbi — dekreto.

Naša gospodarska organizacija

— **g Samopomoč učiteljskih otrok** je sprejela na seji dne 26. oktobra 22 novih zavarovancev. Število vseh zavarovancev znaša 261 in je dosegla s tem posmrtnina oz. odpravnina 2610 Din. Učitelji — starši — poslužite se vsi ugodnosti Samopomoči in prijavite v zavarovanje svoje otroke v starosti od 3 do 10 let.

— **g Učiteljski obmorski dom v Omišlju.** V zadnjih dneh meseca oktobra t. l. je društvena uprava razposlala položnice vsem tovarišem(-icam), ki so se prijavili za člane. Vsi ti še niso nakazali mesečnega obroka à 100 Din. Prosimo vljudno, da ne odlašate z nakazili. Čimprej prične nakazovati mesečne obroke, tem prej bo celotni delež vplačan, dom v Omišlju pa zgrajen in vam za letovanje pripravljen. — V teh dneh je uprava poslala na vse sreze dravske banovine (ali članu OD ali predsedniku sreskega, učiteljskega društva) po eno sliko obmorskega doma (sprednje lice) s prošnjo, da ž njo opozori na prvem društvenem zborovanju svoje tovariše(ice) ter jih povabi k vstopu v naše društvo. — Uprava je poslala v teh dneh znanim in priznanim gospodarskim delavcem v našem stanu povabila za priklasitev. — Vse omenjene vljudno prosimo, da store vse, kar bo zgradbo učiteljskega doma ob morju pospešilo in učvrstilo. To bo le vam vsem v korist, saj še vedno velja znani pregovor, da je zdravje največje bogastvo.

— **g Učiteljski dom v Mariboru.** Nadaljnji izkaz prispevka za »Maistrov kamen« (zadnjič pomotoma izostal): šole: **Vuhred 20 Din**, **Sv. Lovrenc n. Dr. p. 20 Din**, **Sv. Rupert v Sl. gor. 30 Din**, **Donačka gora 30 Din**, **Virštanj 20**

lji so bili sprejeti tudi v amsterdamski občinski hiši in na poslanstvu.

V nabito polni svečani dvorani največjega hotela Viktoria je zmagala Doležilova pevka družina tako sijajno, kakor še nobena druga. V premoru, ko so razni predstavniki oblastev, učiteljske organizacije in zastopniki amsterdamskih pevskih združenj izrekli dragim gostom čestitke in jim izročali darila, pa je dosegel višek manifestacij prizor, ko so poklonili predstavnik P. S. P. U. prekrasno kristalno vazo amsterdamskemu knjigarnarju **Henriu Doyenu**, velikemu prijatelju češko-slovaškega naroda in učiteljskega stanu, ki je prevzel pokroviteljstvo nad koncertno turnejo in bo kot tak kril vse stroške te turnee. Za te velike dokaze izredne pozornosti je ob viharnih pozdravih pripel predstavnik republike CSR plemenitemu mecenu, red Bele-ga leva.

Ze ob teh nastopih so postali slovenski pevci osrednji predmet zanimanja vse kulturne Holandske in v takem prisrčnem vzdušju nadaljujejo svojo triumfalno pot. V mestu Alkmaru, kamor so dospeli na dan, ko mi je bilo prišlo v roke zadnje poročilo o njihovi turneji, jih je vzhicena publika pričakovala kljub dežju pred koncertnim domom in je zmagovalcem prirejela viharne ovacije še izpod dežnikov.

Nas Jugoslovane pa gotovo zanima tudi to sporočilo, da nišo naši bratje in tovariši v trenutkih velike sreče pozabili na jugoslovanski narod, ki tuguje ob mučniški smrti viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja, ter so se v ta namen zglasili na jugoslovanskem poslanstvu in so tam izrazili svoje globoko sožalje ob smrti kralja, ki je bil velik prijatelj pevcev in petja in pokrovitelj Jugoslovanske pevškega saveza.

Z uspehi naših praških tovarišev, ko s pesmijo osvajajo srca vsega sveta in kažejo veliko kulturno delo slovaškega učitelja, se radujemo tudi mi, jugoslovanski učitelji, ter jim izrekamo prisrčne tovariške čestitke.

Jože Zupancič.

Damske plašče

v odličnih kvalitetah in prvovrstnih krojih kupite od

Din 350,- dalje pri **FRAN LUKIČ** **STRITARJEVA ULICA** Velika izbira!

Din, Pesnica 20 Din, Kotlje 20 Din, Zetale 50 Din, Tezno 70 Din; (na novo): Šmartno v Rož. dol. 16 Din, Središče 90 Din, Razvanje 25 Din, Puconci 40 Din, Sv. Lenart v Slov. gor. 35 Din, Brezno o. Dr. 10 Din. — Iskrena zahvala! — Doslej je za »Maistrov kamen« darovanih vsega skupaj 262375 Din.

Kožuh, blagajnik.

Učiteljska fiskarna

— **t Komentar zakona o narodnih školama** od 5. decembra 1929 godine sa izmenama i dopunama od 7. jula 1930 godine. Izradili Branišlav J. Todorović, pravni referent Min. prosvete i Adam M. Bogosavljević, sekretar Min. prosvete. Cena broš. 33 Din.

Oba pisca nam garantirata, da je komentar k šolskemu zakonu dovolj avtentična in dovolj jasna razlaga poedinih, morda še nejasnih členov. Dokler ne dobimo k šolskemu zakonu potrebnega poslovnika, nam pomaga k njegovemu pravilnemu tolmačenju edino ta komentar.

Knjižica ne sme manjkati na nobeni mizi šolskega upraviteljstva. Komentar ima na zalogi Knjižarna »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani in njena podružnica v Mariboru.

Podružnica Učiteljske knjigarne v Mariboru

se je preselila v palačo banovinske hranilnice

Mladinska matica

NASIM POVERJENIKOM

Prva številka »Našega roda« je pošla. Število naročnikov je že preseglo 20.000 in še vedno se priklasajo novi. Številko moramo ponatisniti, a do 20. t. m. moramo nujno vedeti za naklado. Zato prosimo cenj. poverjenike, da nam najkasneje do tega dne dopošljejo število dodatnih naročnikov za prvo številko. Skoro vsako leto je prva številka zmanjkala in zapozneli so ostali brez celotnega letnika »Našega roda«. Kar na slepo pa se tudi ne upamo tiskati prevelike naklade, ker bi imeli s tem nepotrebne stroške. Do 20. t. m. zato na delo! Poskušajmo doseči vsaj 22.000 naročnikov!

— **mm Pod naslovom Vodilni slovenski književniki o blagopokojnem kralju** je ponatisnilo »Jutro« z dne 30. oktobra Zupancičevo pesem iz »Našega roda«, ki je pisana v spomin na žalostne dni po marsejskem atentatu; omenja pa tudi Pregljevo »Naricalko« in prinaša kratak izvleček Gradnikovega »Pisma z onega sveta«. Prav tako je izšla Zupancičeva pesem iz Našega roda v ponatisku v »Zvonu«, kjer mu služi kot uvod z nadaljnjo pesem, ki je objavljena v isti številki.

— **mm Na prošnje za podrobnejša pojasnila** glede nagradnega tekmovanja za redne publikacije prinašamo naslednje informacije: 1. Predpisana tiskovna pola obsega 16 strani formata naših rednih publikacij v velikosti 16½ cm × 12½ cm.

2. Rokopis mora biti pisan samo na eno stran.

3. V predpisanem številu pol je všteti tudi prostor, ki ga zavzemajo ilustracije.

4. Ilustracije — razen za slikarice — prekrbijo lahko Mladinska matica sama.

5. Zmagovalcu pri nagradnem tekmovanju se izplača nagrada, ko podpisuje pogodbo in pristane na naše plačilne pogoje.

Druga številka »Našega roda« je v tisku in izide v nekaj dneh. Tudi ta številka je deloma posvečena blagopokojnemu kralju, prinaša dalje poročilo o pogrebnih svečanostih v Beogradu in bo imela tudi mnogo tozadevnih slik.

List izide v novi opremi. Nova naslovna stran je prava umetnina slikarja Ravnikarja in predstavlja žalost Jugoslavije ob težki izgubi. Ta naslovna stran je deloma taka, da se dá izrezati in postavljena v okvir bi bila lep okras učilnic in sob.

Tudi drugače je številka prav bogata.

Šolski radio

— **r. VIII. teden.** V torek 20. novembra bo predaval g. Emil Adamič »O početkih glasbe in njenem razvoju do danes«. Vsebinska predavanja je:

Iz raziskavanj življenja divjih ljudstev, ki prebivajo v težko dostopnih gozdovih Afrike in južne Amerike, iz njihovih običajev, njihovih glasbe zamoremo sklepati, da so tudi

naši prapredniki nekaj imeli enake navade, gojili enake priproste začete glasbe. Iz tega glasbenega nagona se je rodila zavedna želja po glasbeni umetnosti. Iz najprostejših pesmi so naši predniki prišli do graditve raznih glasbil, proizvajali so glasbo že pri svojih božanskih obredih, pri raznih plesih, seveda še divje, kakor so bili sami. V nji pa je že bil red: določen ritem, določena melodija. Iz priproste glasbe vzhodnih narodov, ciganov, Kitajcev, Japoncev, Indijcev, Arabcev pridemo h glasbi kulturnih ljudstev starega veka, k Egipčanom, Judom, nato k Grkom in Rimljanom, ki so že imeli visoko razvito glasbo. Na teh temeljih je zgrajena glasba srednjega veka, v katerem razdobju se je gojila v prošlosti cerkvena glasba, spočetka eno — nato večaktna. Vsopredno s cerkveno je cvetela tudi svetna glasba, na raznih dvorih, a tudi med narodom. Novi vek je prinesel višek umetne glasbe, spojil instrumentalno glasbo s petjem, ustvaril velike glasbene oblike, dal umetniške velikane, ponese glasbo do poslednjih koč, iznašel čudovite glasbene naprave: gramofon, radio, tonski film itd. Dočim so gojili glasbo nekdanje srečni posamezniki, je postala danes last celokupnega človeštva. Brez nje si danes ne moremo misliti našega življenja. Postala je naš vsakdanji kruh.

V petek 23. novembra bo pokrajinska od-daja »Ljubljansko polje«; izvajajo učenke in učenci višje narodne šole Sv. Peter pri Ljubljani, vodi g. Zor Miroslav.

Razpored:

1. Zemljepisne, zgodovinske in narodopisne zanimivosti Ljubljanskega polja.
2. Pripovedke in pesmi Posavcev.
3. Po poti v Ljubljano (pogovori v dialektu).

V kmetijskem radiu bo v nedeljo 18. novembra ob 16. uri predaval g. inž. **Wenko Boris**: O perutinarstvu.

V nacionalnih urah bodo zvečer naslednja predavanja:

Nedelja 18. novembra ob 20. uri: Narodna odbrana.

Ponedeljek 19. novembra ob 19.10: Naša narodna prosveta.

Torek 20. novembra ob 19.10: **Fran Miklošič** (spisal rektor univerze g. Ramovš).

Sreda 21. novembra ob 19.10: Miljutin Bojič.

Četrtek 22. novembra ob 19.30: Naša moderna poezija.

Petek 23. novembra ob 19. uri: Maksimilijan Vrhovec in grob neznanega vojaka.

Sobota 24. novembra ob 19.20: Davorin Jenko in Stepan Mitrov Ljubiša.

Učiteljski pevski zbor JUU

— **pev.** Ravnokar minuli pevski tečaj je sijajno uspel. Udeležba je bila polnoštevilna. Pred pevskim tečajem se je vršila komemoracija za blagopokojnim viteškim kraljem Aleksandrom I. Zediniteljem. Razveseljivo je dejstvo, da so se vrnili v zbor nekateri stari člani, kakor tudi, da pristopa k zboru vedno več članov. Celokupno članstvo prosimo, da se točno udeleži tudi prihodnjega tečaja, ki se bo vršil v božičnih počitnicah. Natančen datum sledi. Odbor.

Stanovska organizacija JUU

Objave izvršnega odbora JUU

Socialni fond blagopokojnega kralja Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Z ozirom na veliko važnost tega sklada, ki je obenem tudi izraz velike pietete in važna socialna ustanova našega Udruženja, priporočamo in prosimo vsa ona sreska društva, ki v tem oziru še niso storila svoje dolžnosti, da jo store na prvem prihodnjem zboru in pošljejo znesek centrali.

Prispevkji za venec blagopokojnega Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Prosimo vsa sreska društva, ki še niso poslala svojega prispevka za venec, da to store čim preje. Prispevek znaša en dinar za vsakega člana. Denar je poslati po čeku, na katerem naj bo označeno »Prilog za venec«. Radi nujnosti ne čakajte na prispevke članov, marveč nakažite iz gotovine.

Novo članske izkaznice. Prispelo so in se pošiljajo vsem sekcijam. Vsako sresko društvo naj takoj naroči za svoje člane nove izkaznice, ker so stare prenehale biti veljavne. Cena 2 dinarja. Vsaka izkaznica ima na notranji strani mesto za fotografijo. Fotografijo žigosa na vogalu sresko učiteljsko društvo. Brez fotografije članska izkaznica ne velja.

Jugoslovanski učiteljski koledar 1935 s šolsko administracijo in šematizmom. Izšel bo konec tega koledarskega leta v založbi JUU. Prosimo vse uprave šol, da ga naroče v predprodaji s čekom, ki ga bodo prejeli obenem z naročilnico. Potrebno je, da ima vsak tovariš-ica ta koledar. Cena 10 dinarjev.

RAZPIS

Jugoslovanskemu učiteljskemu združenju, Kralja Milutina 66, Beograd, je potreben načrt za izdajo diplom svojim podpornikom in utemeljiteljem in načrt za izdelavo članskih znakov. Pozivajo se umetniki da pošljejo svoje načrte Udruženju do konca novembra tega leta. Za najboljša dela so razpisane tri nagrade: 2000, 1000 in 500 Din. Podrobne informacije na telefon 22.585 Beograd.